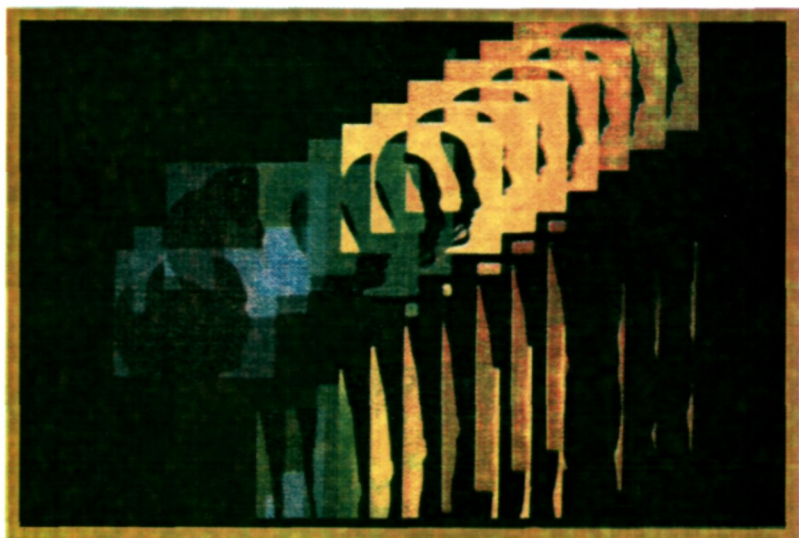

ΝΑΟΜ ΤΣΟΜΣΚΥ

ΤΑ ΜΜΕ ΩΣ ΟΡΓΑΝΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗΣ

Έκδοση Γ΄

ΝΟΑΜ ΤΣΟΜΣΚΙ

ΤΑ ΜΜΕ
ως όργανο κοινωνικού ελέγχου
και επιβολής

Μετάφραση
Νότης Πάτσαλος

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΝΟΑΜ ΤΣΟΜΣΚΙ

Ο αμερικανός γλωσσολόγος-φιλόσοφος Νόαμ Τσόμσκι δεν έχει μόνον επιφέρει επανάσταση στον τομέα του, αλλά είναι κι ένας από τους πλέον δραστήριους επικριτές της κυβέρνησης των ΗΠΑ και της πολιτικής της. Ως γλωσσολόγος είναι κυρίως γνωστός για την θέση του ότι όλα τα ανθρώπινα πλάσματα διαθέτουν μian έμφυτη «καθολική γραμματική», η οποία τα καθιστά ικανά να διδαχθούν τις διαφορετικές γλώσσες τους. Ταυτόχρονα, συμμερίζεται την «ανθρωπιστική αντίληψη» του Μπέρτραντ Ράσελ που βλέπει τους νέους όπως ο κηπουρός ένα νεαρό δέντρο, σαν έναν οργανισμό που μπορεί να τον θρέψει και να τον βοηθήσει,¹ και όπως ο Ράσελ, θεωρεί ως υπέρτατο σκοπό της κοινωνίας την ελεύθερη ανάπτυξη του ατόμου.

Ο Τσόμσκι, εν τούτοις, ξεπερνά κατά πολύ τον ριζοσπαστικό ανθρωπισμό του Ράσελ, εμπνεόμενος άμεσα από την αναρχική παράδοση. Εντυπωσιάστηκε βαθιά από την απόπειρα του Βίλχελμ φον Χούμπολτ να χαράξει τα *Όρια της Κρατικής Δράσης* (1801) και από την έμφασή του στην σημασία της ελεύθερης επιλογής του ατόμου.² Ο ίδιος παραδέχεται ότι έχει επηρεαστεί περισσότερο από τον Ρούντολφ Ρόκερ, τον «τελευταίο σοβαρό στοχαστή» του αναρχοσυνδικαλιστικού ρεύματος. Σε τελική ανάλυση, στηρίζει τον ελευθεριακό σοσιαλισμό του στην πεποίθηση ότι όλα τα ανθρώπινα πλάσματα έχουν «εγγενείς ανάγκες για ελευθερία και την δυνατότητα να ελέγχουν τον εαυτό τους».³

Ο Τσόμσκι δεν βλέπει μian αναγκαστική συνάφεια μεταξύ των κοινωνικοπολιτικών του απόψεων και της γλωσσολογικής του θεωρίας. Σαν Καρτεσιανός ορθολογιστής, υποστηρίζει, ωστόσο, ότι «η ελευθεριακή αριστερά πρέπει να έχει ένα αδιάσειστο δικαίωμα στο ορμέμφυτο».⁴ Ενώ πολλοί σοσιαλι-

στές και αναρχικοί συμφωνούν ότι ο χαρακτήρας είναι βασικά προϊόν του περιβάλλοντος, ο Τσόμσκι προσπάθησε να διατυπώσει μια βιολογική αντίληψη της «ανθρώπινης φύσης», με τις δικές της εγγενείς διανοητικές και γνωστικές πλευρές.⁵ Κατά την άποψή του, μόνον οι άνθρωποι έχουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν την γλώσσα δημιουργικά. Υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει καμιά ασυνέπεια στο να πιστεύεις ότι «οι βασικές ιδιότητες της ανθρώπινης φύσης προσφέρουν στον άνθρωπο την ευκαιρία να δημιουργήσει κοινωνικές συνθήκες και κοινωνικές μορφές, για να μεγιστοποιήσει τις δυνατότητες για ελευθερία, ετερότητα και ποικιλία και ατομική αυτοπραγμάτωση».⁶

Για να στηρίξει την άποψη αυτή, ο Τσόμσκι παρέθεσε την μπακουνική άποψη της ελευθερίας ως πλήρους ανάπτυξης όλων των δυνάμεων που υπάρχουν σε λανθάνουσα κατάσταση εντός κάθε ατόμου, μια μορφή ελευθερίας που δεν αναγνωρίζει «άλλους περιορισμούς εκτός από εκείνους που καθορίζονται από τους νόμους της δικής μας ατομικής φύσης και οι οποίοι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως περιορισμοί, εφόσον οι νόμοι αυτοί δεν επιβάλλονται από κανέναν εξωτερικό νομοθέτη ή εκ των άνω».⁷ Τέτοιοι φυσικοί νόμοι δεν περιορίζουν τους ανθρώπους, αλλά αποτελούν τις πραγματικές και άμεσες συνθήκες της ελευθερίας τους.

Ενώ όμως ο Τσόμσκι συγκρίνει τα σχόλια του Μπακούνιν με την δική του προσέγγιση της δημιουργικής σκέψης, είναι διστακτικός στο να συνδέσει αναγκαστικά τις γλωσσολογικές με τις κοινωνικές απόψεις του. Πρόθυμα παραδέχεται ότι δεν μπορεί κανείς εύκολα να αντλήσει πολιτικά και κοινωνικά συμπεράσματα από την όποια βαθιά γνώση της γλώσσας. Ενώ κάποιος ίσως να αισιοδοξεί ότι μπορεί ν' αποδείξει ότι «οι δομές της εξουσίας και του ελέγχου περιορίζουν και διαστρεβλώνουν τις έμφυτες ανθρώπινες ικανότητες και ανάγκες και

να θέσει την θεωρητική βάση μιας κοινωνικής θεωρίας που καταλήγει σε πρακτικές ιδέες αναφορικά με το πώς να τις ξεπεράσει (τις δομές), υπάρχουν, μολοντούτο, «τεράστια κενά» σε οποιοδήποτε τέτοιο επιχείρημα.⁸

Στην πραγματικότητα, ο Τσόμσκι, αντί να προσπαθήσει ν' αναπτύξει μια φιλοσοφική τεκμηρίωση των κοινωνικών πεποιθήσεών του, επέλεξε μάλλον να εκφράσει τις ελευθεριακές του ιδέες με μια διαρκή κριτική της αμερικάνικης κουλτούρας και πολιτικής. Επέκρινε ιδιαίτερα την δουλικότητα των κατεστημένων αμερικανών διανοουμένων και τα αμερικάνικα ΜΜΕ, επειδή αποκρύπτουν τα πραγματικά τους συμφέροντα πίσω από ένα προσωπαίο «φιλελεύθερης αντικειμενικότητας».⁹ Τέτοιου είδους διανοούμενοι απαρτίζουν ένα κοσμικό ιερατείο το οποίο προσπαθεί να δικαιολογήσει την απάνθρωπη πολιτική του κράτους, συγκαλύπτοντάς την με ηθικά αποδεκτούς όρους. Ο Τσόμσκι είναι επίσης ένας από τους πλέον δηκτικούς επικριτές της αμερικανικής κυβέρνησης, ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά την υιοθέτηση μιας επιθετικής εξωτερικής πολιτικής από το Βιετνάμ έως τον Πόλεμο του Κόλπου. Το κύριο πρόβλημα βρίσκεται σ' αυτό που αποκαλεί «στρατιωτικό κεϋνσιανισμό», δηλαδή, στην ανάγκη του στρατιωτικοβιομηχανικού συμπλέγματος της Αμερικής να ανακαλύπτει έναν εχθρό, ώστε να διατηρεί ένα υψηλό επίπεδο στρατιωτικών δαπανών.¹⁰

Η ελευθεριακή θεώρηση του Τσόμσκι είναι ολοφάνερη στην σταθερή του κριτική στην εξουσία και στην άποψή του ότι όλα τα κράτη, οιασδήποτε μορφής, ελέγχονται από προνομιούχες ελίτ οι οποίες άρχουν προς όφελος των δικών τους συμφερόντων. Τον έχουν αποκαλέσει «αριστερό μαρξιστή» καθώς επίσης και αναρχικό, αυτός όμως προτιμά να αυτοαποκαλείται ελευθεριακός σοσιαλιστής ή σοσιαλαναρχικός.¹¹ Θεωρεί τον αναρχισμό ως ελευθεριακή πτέρυγα του σοσιαλισμού. Απορρίπτει την αμερικανική ατομικιστική παράδοση

του Τάκερ και τάσσεται υπέρ της κολλεκτιβιστικής και συνδικαλιστικής παράδοσης, εμπνεόμενος από τον Μπακούνιν. Ωστόσο, δεν θεωρεί τον αναρχισμό δόγμα, αλλά ένα ιστορικό ρεύμα σκέψης και δράσης, το οποίο έχει πολλούς τρόπους για να αναπτυχθεί και το οποίο θα υπάρχει για πάντα στην Ιστορία. «Εκείνο που προσωπικά με ελκύει στον αναρχισμό», όπως δημοσιώς παραδέχεται, «είναι οι τάσεις του, οι οποίες προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα τής λειτουργίας πολύπλοκα οργανωμένων βιομηχανικών κοινωνιών, μέσα σ' ένα πλαίσιο ελεύθερων θεσμών και δομών». ¹² Ακριβώς αυτό προσπαθεί να κάνει και ο ίδιος ο Τσόμσκι σ' όλα τα πολιτικά και κοινωνικά δοκίμια του.

Πήτερ Μάρσαλ

Μετάφραση: Νίκος Β. Αλεξίου

Σημειώσεις

1. Νόαμ Τσόμσκι, *Από την ερμηνεία του κόσμου στην αλλαγή του κόσμου: προβλήματα γνώσης και ελευθερίας* (στα ελληνικά, εκδόσεις ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, υπό έκδοση).
2. Νόαμ Τσόμσκι, *Ο Αναρχισμός* (εμπεριέχεται στο βιβλίο του Τσόμσκι, *Οι Διανοούμενοι και το Κράτος*, εκδόσεις ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ υπό έκδοση).
3. Πάλ Μπάρκερ, *Noam Chomsky's Two Worlds*, *New Society* (2 Απριλίου 1981), σ. 61.
4. Στο ίδιο.
5. Τσόμσκι, *Language and Responsibility* (Νέα Υόρκη, Pantheon Books, 1979), σ. 77.
6. Τσόμσκι, *For Reasons of State* (Νέα Υόρκη, Pantheon Books, 1973), σ. 395-6.
7. Τσόμσκι, *Ο Αναρχισμός*, πρ. ερ. Στην σημείωση του άρθρου αυτού, ο Τσόμσκι συγκρίνει τα σχόλια του Μπακούνιν περί τον νόμον της ατομικής φύσης με την δική του προσέγγιση της δημιουργικής σκέψης στα έρ-

- γα του. *Cartesian Linguistics* (1966), και *Language and Mind* (1968). (New York, Review of Books, 21 Μαΐου 1970).
8. Συνέντευξη στον Γκράχαμ Μπό, *Open Road* (καλοκαίρι του 1984).
 9. Σχετικά με την εξέταση τού Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου, βλ. Τσόμσκι, *Objectivity and Liberal Scholarship* (εμπεριέχεται στο βιβλίο: Οι Διανοούμενοι και το Κράτος, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, υπό έκδοση).
 10. Συνέντευξη στην εφημερίδα *Guardian*, (14 Ιανουαρίου 1989).
 11. Βλ. το άρθρο του Τζώρτζ Γούντκοκ, *Chomsky's Anarchism*, στην *Freedom* (16 Νοεμβρίου 1974), όπου υποστηρίζει ότι ο Τσόμσκι είναι «αριστερός μαρξιστής»· την «εισαγωγή» του Κάρλος Οτερό στο βιβλίο του Τσόμσκι, *Radical Priorities*, (Μόντρεαλ, Black Rose, 1981) και το άρθρο του Πώλ Μάρσαλ, *Chomsky's Anarchism*, *Bulletin of Anarchist Research*, No. 22 (Νοέμβριος 1990), σ. 22-6, ο οποίος υποστηρίζει ότι ο Τσόμσκι είναι ένας αυθεντικός αναρχικός.
 12. Συνέντευξη στο: *The Chomsky Reader*, (Serpent's Tail, 1978), σελ. 22-3.

ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΜΜΕ)

(Τόσο η συνέντευξη αυτή, όσο και οι άλλες, έχουν δοθεί από τον Τσόμσκι, στον Ντέιβιντ Μπαρσαμιάν).

Ας μιλήσουμε για τα ΜΜΕ και την δημοκρατία, ποιές είναι οι απαιτήσεις επικοινωνίας σε μια δημοκρατική κοινωνία;

Ως προς αυτό το θέμα συμφωνώ με τον Άνταμ Σμίθ. Θα θέλαμε να βλέπαμε μια τάση προς την ισότητα. Όχι απλά μια ισότητα ευκαιριών, αλλά μια πραγματική ισότητα - την δυνατότητα κάποιου, σε κάθε στάδιο της ζωής του, να έχει πρόσβαση στις πληροφορίες και να μπορεί να παίρνει αποφάσεις βασιζόμενος σ' αυτές τις πληροφορίες. Έτσι, ένα δημοκρατικό σύστημα επικοινωνίας θα ήταν ένα σύστημα που συνεπάγεται μια μεγάλης κλίμακας λαϊκή συμμετοχή και το οποίο εξυπηρετεί τόσο τα λαϊκά συμφέροντα, όσο και τις πραγματικές αξίες όπως είναι η αλήθεια, η πληρότητα και η δημοσιοποίηση.

Ο Μπόμπ Μακτσέσνυ στο πρόσφατο βιβλίο του, Τηλεπικοινωνίες, Μέσα Ενημέρωσης και Δημοκρατία, περιγράφει λεπτομερώς τη διαμάχη για τον έλεγχο του ραδιοφώνου στις ΗΠΑ, μεταξύ 1928 και 1935. Ποιά ήταν η έκβαση αυτής της διαμάχης;

Αυτό είναι ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα και εκείνος προσέφερε μια σημαντική υπηρεσία, παρουσιάζοντάς το. Είναι πολύ επίκαιρο αυτή την εποχή, διότι είμαστε αναμειγμένοι σε μια σχετική διαμάχη γύρω από το ζήτημα των λεγόμενων «πληροφοριών ταχείας κυκλοφορίας».

Στη δεκαετία του 1920, το πρώτο μείζον μέσο μαζικής ενημέρωσης μετά την εμφάνιση της τυπογραφίας, ήταν το ραδιόφωνο. Είναι προφανές ότι το ραδιόφωνο είναι μια περιορι-

σμένη πηγή ενημέρωσης, διότι υπάρχει ένα περιορισμένο εύρος συχνοτήτων. Κανένας δεν αμφέβαλε ότι η κυβέρνηση θα έπρεπε να προβεί σε μια σχετική διευθέτηση. Το θέμα ήταν ποιά μορφή θα έπαιρνε αυτή η κυβερνητική διευθέτηση; Η κυβέρνηση θα μπορούσε να επιλέξει το δημόσιο ραδιόφωνο, με την συμμετοχή των απλών ανθρώπων. Αυτή η προσέγγιση θα ήταν τόσο δημοκρατική όσο δημοκρατική είναι η κοινωνία. Το δημόσιο ραδιόφωνο στη Σοβιετική Ένωση θα ήταν ολοκληρωτικό, αλλά, ας πούμε, στον Καναδά ή την Αγγλία, θα ήταν εν μέρει δημοκρατικό (στο βαθμό που αυτές οι κοινωνίες είναι δημοκρατικές).

Εκείνη η διαμάχη έλαβε χώρα σε ολόκληρο τον κόσμο - τουλάχιστον στις πλουσιότερες κοινωνίες που είχαν την πολυτέλεια της επιλογής. Σχεδόν κάθε χώρα (ίσως και όλες, δεν μπορώ να θυμηθώ καμιά εξαίρεση), επέλεξαν το δημόσιο ραδιόφωνο, ενώ οι ΗΠΑ το ιδιωτικό. Δεν ήταν όμως 100% ιδιωτικό, σου επιτρέπουν να έχεις μικρούς ραδιοφωνικούς σταθμούς - ας πούμε, ένα κολλεγιακό ραδιοσταθμό - που έχει εμβέλεια μερικών οικοδομικών τετραγώνων. Αλλά ουσιαστικά όλη η πίτα του ραδιοφώνου στις ΗΠΑ περιήλθε στην ιδιωτική εξουσία.

Όπως σημειώνει ο Μακτσέσνυ διεξήχθη ένας αξιοσημείωτος αγώνας γύρω απ' αυτό το ζήτημα. Υπήρξαν εκκλησιαστικές ομάδες, κάποιες εργατικές ενώσεις καθώς και άλλες ομάδες δημοσίου συμφέροντος, οι οποίες πίστευαν ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να ακολουθήσουν τον δρόμο που επέλεξε ο υπόλοιπος κόσμος. Αλλά η κοινωνία εδώ ελέγχεται κυρίως από τις επιχειρήσεις και γι' αυτό το λόγο έχασαν το παιχνίδι.

Αν και είναι κάπως περίεργο, οι επιχειρηματίες κέρδισαν μια ιδεολογική νίκη επίσης, υποστηρίζοντας ότι η παράδοση του ραδιοφώνου στην ιδιωτική πρωτοβουλία ενίσχυε τη δημοκρατία, διότι παρείχε στους ανθρώπους πολλές επιλογές. Αυτή

είναι μια περίεργη άποψη περί δημοκρατίας, εφόσον η εξουσία σου στηρίζεται στο ποσό των δολαρίων που κατέχεις και οι επιλογές σου περιορίζονται ανάμεσα σε εκείνες που κύρια δομούνται στην βάση πραγματικής συγκέντρωσης εξουσίας. Αλλά αυτό το γεγονός είχε γίνει, παρόλα αυτά, πλατιά αποδεκτό ακόμη και από τους φιλελεύθερους, ως η δημοκρατική λύση. Από τα μέσα μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1930, το παιχνίδι είχε ουσιαστικά κριθεί.

Αυτός ο αγώνας επαναλήφθηκε στον υπόλοιπο κόσμο, περίπου μια δεκαετία αργότερα, όταν εμφανίστηκε η τηλεόραση. Στις ΗΠΑ, δεν έγινε κανένας αγώνας και η τηλεόραση εμπορευματοποιήθηκε χωρίς καμιά σύγκρουση. Αλλά και πάλι στις περισσότερες άλλες χώρες, ίσως και σε όλες, η τηλεόραση περιήλθε στο δημόσιο τομέα.

Στη δεκαετία του 1960, η τηλεόραση και το ραδιόφωνο εμπορευματοποιήθηκαν μερικώς σε άλλες χώρες, ενώ η ίδια συγκέντρωση ιδιωτικής εξουσίας που συναντούμε στις ΗΠΑ, διαμοιράστηκε ανάμεσα στη δημόσια λειτουργία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Την ίδια εποχή, στις ΗΠΑ, υπήρξε ένα μικρό άνοιγμα προς το δημόσιο ραδιόφωνο και την τηλεόραση.

Οι λόγοι γι' αυτό το γεγονός δεν έχουν διερευνηθεί σε βάθος (απ' ό,τι γνωρίζω), αλλά φαίνεται ότι οι ιδιωτικές εταιρείες μεταδόσεων κατάλαβαν ότι ήταν ανοησία εκ μέρους τους να είναι υποχρεωμένες να ικανοποιούν τις τυπικές απαιτήσεις του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου Επικοινωνιών, στο οποίο αφιέρωναν μέρος του προγραμματισμού τους για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Έτσι, το CBS, λογουχάρη, ήταν αναγκασμένο να διαθέτει ένα μεγάλο γραφείο με πολλούς υπαλλήλους οι οποίοι κάθε χρόνο πρόβαλλαν μια σειρά απατηλών απαιτήσεων για το πώς θα ανταπεξέρχονταν σ' αυτή την νομική κατάσταση. Ήταν ένας πονοκέφαλος.

Κάποια στιγμή, αποφάσισαν φανερά ότι θα ήταν ευκολότερο γι' αυτούς να απαλλαγούν από αυτό το βαρύ φορτίο και να επιτρέψουν την δημιουργία ενός μικρού και χαμηλού προϋπολογισμού δημόσιου συστήματος μεταδόσεων. Έτσι, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν ότι δεν ήταν υποχρεωμένοι να προσφέρουν πλέον αυτή την υπηρεσία. Αυτή ήταν η καταγωγή του δημόσιου ραδιοφώνου και τηλεόρασης, τα οποία τώρα χρηματοδοτούνται από επιχειρήσεις σε κάθε περίπτωση. Η PBS (Δημόσια Υπηρεσία Εκπομπών) συχνά ονομάζεται «Πετρελαϊκή Υπηρεσία Εκπομπών»,* λόγω αυτών των χρηματοδοτήσεων.

Αυτό το γεγονός είναι μια ακόμη έκφραση των συμφερόντων ενός επιχειρηματικού συστήματος με υψηλό βαθμό ταξικής συνείδησης το οποίο συνεχώς διεξάγει μια έντονη ταξική πάλη. Αυτά τα θέματα επανεμφανίζονται σε σχέση με το Ίντερνετ (ένα παγκόσμιο δίκτυο υπολογιστών) και τις νέες αλληλένδετες τεχνολογίες πληροφόρησης, όπου ανακαλύπτουμε ξανά ακριβώς την ίδια σύγκρουση, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη αυτή τη στιγμή.

Δεν βλέπω γιατί θα έπρεπε να έχουμε κάποιες μακρόπνοες ελπίδες για κάτι διαφορετικό. Η εμπορευματοποιημένη ραδιοφωνία θα έχει πάντοτε κάποιους συγκεκριμένους σκοπούς - ακριβώς εκείνους που καθορίζουν οι άνθρωποι που την κατέχουν και την ελέγχουν.

Όπως έχω αναφέρει προηγούμενα, δεν θέλουν ανθρώπους που είναι σε θέση να αποφασίζουν και να συμμετέχουν, προτιμούν ένα παθητικό και υπάκουο πληθυσμό πελατών και πολιτικών θεατών - μια κοινότητα ανθρώπων που είναι τόσο ατομικοποιημένοι και απομονωμένοι, ώστε να μην μπορούν να ενώσουν τα περιορισμένα τους αποθέματα δύναμης και να κα-

* ΣτΜ Λογοπαίγνιο με τα αρχικά της Public Broadcasting Service.

ταστούν μια ανεξάρτητη, ισχυρή δύναμη η οποία θα διασπούσε την συγκεντρωμένη εξουσία.

Η ιδιοκτησία καθορίζει πάντα το περιεχόμενο;

Με την ευρεία έννοια του όρου, ναι, διότι αν το περιεχόμενο υπερβεί τα όρια τα οποία μπορούν να ανεχτούν οι ιδιοκτήτες, αυτοί θα σπεύσουν για να το περιορίσουν. Αλλά υπάρχει αρκετή ελαστικότητα σ' αυτή τη λειτουργία. Οι επενδυτές δεν πηγαίνουν στο στούντιο της τηλεόρασης για να διασφαλίσουν ότι ο προσκεκλημένος και ο δημοσιογράφος μιας τοπικής εκπομπής θα κάνουν αυτό που οι πρώτοι θέλουν. Υπάρχουν άλλοι, διακριτικότεροι και πολυπλοκότεροι μηχανισμοί που εξασφαλίζουν σε μεγάλο βαθμό το ότι οι άνθρωποι που βγαίνουν στον αέρα θα κάνουν αυτό που θέλουν οι ιδιοκτήτες και οι επενδυτές. Υπάρχει μια ολόκληρη μακρά διαδικασία επιλογής (ξεκαθαρίσματος) που εξασφαλίζει η οποία εξασφαλίζει την προώθηση κάποιων ανθρώπων στη θέση του διευθυντή, του αρχισυντάκτη κλπ μόνον αν αυτοί ενστερνίζονται τις αξίες των ιδιοκτητών.

Από αυτό το σημείο και μετά, αυτοί μπορούν να περιγράψουν τους εαυτούς τους ως απόλυτα ελεύθερους. Έτσι, συναντάς περιστασιακά κάποιο φλογερό ανεξάρτητο φιλελεύθερο τύπο σαν τον Τόμ Γούικερ ο οποίος γράφει: κοιτάζτε εμένα, δεν μου επιβάλλει κανείς τί να πω. Θα λέω ό,τι θέλω. Είναι ένα απολύτως ελεύθερο σύστημα.

Σ' ό,τι αφορά εκείνον, αυτό ισχύει. Αφού απέδειξε, προς ικανοποίηση των αφεντικών του, ότι ενστερνίστηκε τις δικές τους αξίες, αφέθηκε εντελώς ελεύθερος να γράφει ο,τιδήποτε θέλει.

Συχνά, τόσο η PBS όσο και η NPR. (Εθνική Δημόσια Ραδιοφωνία) δέχονται επιθέσεις ότι είναι αριστεροί οργανισμοί.

Αυτή είναι μια ενδιαφέρουσα μορφή κριτικής. Στην πραγματικότητα, η PBS και η NPS είναι ελιτίστικοι θεσμοί που εκφράζουν σε μεγάλο βαθμό τις απόψεις και τα συμφέροντα πλούσιων επαγγελματιών προσκείμενους στους επιχειρηματικούς κύκλους, συμπεριλαμβανομένων και επιχειρηματικών εκτελεστικών στελεχών, που τυγχάνει να είναι φιλελεύθεροι από κάποια άποψη.

Για παράδειγμα, αν διεξάγεις μια δημοσκόπηση μεταξύ των εκτελεστικών στελεχών των επιχειρήσεων για το δικαίωμα στην έκτρωση, υπολογίζω ότι οι απαντήσεις τους θα είναι αυτές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν φιλελεύθερες. Υποπετεύομαι ότι το ίδιο ισχύει για πολλά κοινωνικά θέματα, όπως τα πολιτικά δικαιώματα και η ελευθερία έκφρασης. Τείνουν να μην είναι συντηρητικοί χριστιανοί, για παράδειγμα και ίσως να έχουν την τάση να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό κατά της θανατικής ποινής, από το γενικό μέσο όρο του πληθυσμού. Είμαι απόλυτα βέβαιος ότι θα βρείτε μεγάλο αριθμό εκπροσώπων της ιδιωτικής ιδιοκτησίας και της επιχειρηματικής εξουσίας να υποστηρίζουν την Αμερικάνικη Ένωση Πολιτικών Ελευθεριών.

Από τη στιγμή που αυτά αποτελούν πλευρές της κοινωνικής τάξης πραγμάτων από την οποία αποκομίζουν κέρδη, έχουν την τάση να τα υποστηρίζουν. Με αυτά τα κριτήρια, οι άνθρωποι οι οποίοι κυριαρχούν στη χώρα έχουν την τάση να είναι φιλελεύθεροι και αυτό επιβεβαιώνεται σε ένα θεσμό όπως η PBS

Έχετε εμφανιστεί μόνον δύο φορές στην NPR και μια φορά στο δελτίο ειδήσεων των Μάκ Νιλ Λέχνερ, κατά την διάρκεια της εικοσαετούς παρουσίας τους. Θα υπήρχε κάποια διαφορά αν είχατε εμφανιστεί 10 φορές στην εκπομπή των Μάκ Νιλ-Λέχνερ;

Όχι μεγάλη, επ' ευκαιρία, δεν είμαι απολύτως βέβαιος γι' αυτούς τους αριθμούς, η μνήμη μου δεν είναι τόσο ισχυρή. Έχω πάει σε τοπικούς σταθμούς της PBS σε κάποιες πόλεις.

Εγώ μιλώ για το Εθνικό δίκτυο.

Στην πραγματικότητα, πιστεύω ότι αν οι διευθυντές του συστήματος προπαγάνδας ήταν ευφύστεροι, θα έπρεπε να επιτρέπουν μεγαλύτερα περιθώρια πραγματικών διαφωνιών και κριτικής. Αυτό θα έδινε την εντύπωση πλατύτερων ζυμώσεων και συζητήσεων και θα λειτουργούσε σαν παράγοντας νομιμοποίησης, ενώ δεν θα προκαλούσε και μεγάλη ζημιά, δεδομένης της τεράστιας προπαγάνδας από την άλλη πλευρά. Επ' ευκαιρία, αυτό το σύστημα προπαγάνδας περιλαμβάνει όχι μόνο το πώς τα γεγονότα παρουσιάζονται στις ειδήσεις, αλλά και επίσης το πώς παρουσιάζονται στα ψυχαγωγικά προγράμματα - αυτή την τεράστια σφαίρα των ΜΜΕ η οποία απλά ασχολείται με τον αποπροσανατολισμό των ανθρώπων, καθιστώντας τους περισσότερο ηλίθιους και παθητικούς.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είμαι εντελώς αντίθετος με το να πηγαίνει κανείς στα ΜΜΕ, αλλά νομίζω ότι θα είχε ένα πολύ περιορισμένο αποτέλεσμα. Αυτό που χρειάζεται είναι κάτι που να παρουσιάζει καθημερινά, με μια καθαρή και κατανοητή μορφή, μια διαφορετική εικόνα του κόσμου, μια εικόνα που να αντανακλά τις έγνοιες και τα συμφέροντα του απλού κόσμου και η οποία σχετίζεται με τις απόψεις περί δημοκρατίας και συμμετοχής, ανθρώπων, όπως ο Ντιούι και ο Τζέφερσον.

Όποτε συμβαίνει αυτό - και έχει συμβεί ακόμη και σε σύγχρονες κοινωνίες - έχει αποτελέσματα. Στην Αγγλία, για παράδειγμα, το κύριο ΜΜΕ ήταν ο Τύπος, μέχρι τη δεκαετία του 1960 και αυτό συνέβαλε στο να διατηρηθεί και να ενδυναμω-

θεί μια κουλτούρα της εργατικής τάξης. Είχε μεγάλη επίδραση πάνω στη βρετανική κοινωνία.

Ποιά είναι η άποψή σας για το Ίντερνετ;

Πιστεύω ότι υπάρχουν καλά στοιχεία σ' αυτό, αλλά υπάρχουν και πλευρές του που με κάνουν σκεπτικιστή και ανήσυχο. Αυτή είναι μια διαισθητική αντίδραση - δεν μπορώ να το αποδείξω - αλλά νομίζω ότι από τη στιγμή που οι άνθρωποι δεν είναι αριανοί ή ρομπότ, η άμεση διαπροσωπική επαφή είναι ένα πολύ σημαντικό μέρος της ανθρώπινης ζωής, διότι βοηθά στη κατανόηση του εαυτού και στην ανάπτυξη μιας υγιούς προσωπικότητας.

Όντως, έχεις μια διαφορετική σχέση με κάποιον, όταν τον έχεις απέναντί σου, παρά όταν πληκτρολογείς στον υπολογιστή σου και σαν απάντηση παίρνεις κάποια σύμβολα στην οθόνη του. Υποψιάζομαι ότι η επέκταση αυτής της αφηρημένης και απομονωμένης σχέσης αντί της άμεσης προσωπικής επαφής, θα έχει δυσάρεστες επιπτώσεις σε ό,τι αφορά την παιότητα των ανθρώπων. Νομίζω ότι θα υποβαθμίσει την ανθρωπιά τους.

(1994)

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

(Συνέντευξη του Τσόμσκι προς τον Νταϊβιντ Μπαρσαμιάν Μπούλντερ, Κολοράντο, 24-10-1986).

Ντ.Μπ.: Έχετε ασχοληθεί εκτεταμένα με την πολιτική της γλώσσας και της σημασιολογίας και έχετε πει: «Πρέπει να αφαιρέσουμε διαδοχικά τα πέπλα της διαστρέβλωσης για να δούμε την αλήθεια». Η ερώτησή μου είναι η ακόλουθη: στην εποχή του Όργουελ και με δεδομένο το εκπαιδευτικό σύστημα των ΗΠΑ, ποιά είναι τα διανοητικά εργαλεία που παρέχει το σύστημα στους φοιτητές για να αποκωδικοποιήσουν, να αποκρυπτογραφήσουν και να μεταφράσουν αυτούς τους οργουελιανούς όρους;

Α: Επετρέψτε μου, αρχικά, να κάνω κάποιο σχόλιο σχετικά μ' αυτό· αν και όλοι μας και εγώ επίσης, ονομάζουμε την εποχή αυτή, εποχή του Όργουελ, η πραγματικότητα είναι ότι ο Όργουελ εμφανίστηκε αργά στη σκηνή. Η αμερικάνικη βιομηχανία δημοσίων σχέσεων, η οποία είναι μια πολύ περίτεχνη βιομηχανία, ήδη από τις αρχές του 1920 έχει αναπτύξει αυτά τα εργαλεία, έχει γράψει γι' αυτά κοκ. Στην πραγματικότητα, ακόμη και νωρίτερα, κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι αμερικάνοι ιστορικοί προσφέρθηκαν στον πρόεδρο Γούντρο Γουίλσον, να επιτελέσουν ένα στόχο τον οποίο ονόμαζαν «Ιστορικό Σχεδιασμό», εννοώντας μ' αυτό τον σχεδιασμό των γεγονότων της ιστορίας με τρόπο που θα εξυπηρετούσαν την πολιτική του κράτους. Αυτό είναι Οργουελιανό πολύ πριν αρχίσει να γράφει ο Όργουελ. Λίγο μετά από αυτό, αμερικάνοι δημοσιογράφοι όπως ο Γουόλτερ Λίτμαν, ο διάσημος αμερικάνος δημοσιογράφος, είπαν το 1921, ότι η τέχνη της δημοκρατίας απαιτεί ό,τι ονόμαζαν «βιομηχανία της συ-

ναίνεσης», ό,τι η βιομηχανία δημοσίων σχέσεων ονόμαζε «σχεδιασμό της συναίνεσης», ένας άλλος όρος για τον Οργουελιανό «έλεγχο της σκέψης». Η ιδέα ήταν ό,τι, σ' ένα κράτος στο οποίο η κυβέρνηση δεν μπορεί να ελέγξει το λαό δια της βίας, το καλύτερο που έχει να κάνει είναι να ελέγξει τη σκέψη του. Έτσι, αυτό είχε γίνει σε μεγάλο βαθμό κατανοητό πριν τον Όργουελ και οι τεχνικές είχαν σχεδιαστεί και είχαν εφαρμοστεί ευρέως.

Όσο για το τί διδάσκουν τα σχολεία για να προστατεύσουν τους ανθρώπους από αυτή την κατάσταση, η απάντηση είναι απλή, τίποτα. Στην πραγματικότητα, τα σχολεία βρίσκονται στην αντίπερα όχθη, είναι μέρος του μηχανισμού παραπληροφόρησης και αυτό είναι απόλυτα κατανοητό, επίσης. Είναι κατανοητό ακόμα και από τους φιλελεύθερους διανοούμενους, τους θεωρητικούς της δημοκρατίας κλπ. Αυτό φαίνεται, για παράδειγμα, στη σημαντική μελέτη *Η Κρίση της Δημοκρατίας*, μια οργουελιανής έννοιας έκθεση των «αρχών της δημοκρατίας», που εκδόθηκε από την Τριμερή Επιτροπή, μια διεθνή ελίτ, φιλελεύθερων, κυρίως, διανοουμένων, ανθρώπων των οποίων τυπικός εκπρόσωπος είναι ο Κάρτερ. Εκείνοι που επάνδρωναν τον μηχανισμό της διοίκησής της, αναφέρονται στα σχολεία σαν θεσμούς υπεύθυνους για την «κατήχηση της νεολαίας», φυσικά σ' αυτό το κείμενο μιλούν μεταξύ τους, αυτό δεν είναι κάτι που συζητείται δημόσια. Αλλά αυτός είναι ο τρόπος που αντιλαμβάνονται τα πράγματα. Τα σχολεία είναι θεσμοί για κατήχηση, για επιβολή πειθαρχίας, για αποκλεισμό της δυνατότητας ανάπτυξης ανεξάρτητης σκέψης και παίζουν ένα θεσμικό ρόλο σε ένα σύστημα ελέγχου και επιβολής. Τα αληθινά σχολεία θα έπρεπε να προσφέρουν στους ανθρώπους τεχνικές αυτοάμυνας, αλλά αυτό θα σήμαινε την διδασκαλία της αλήθειας για τον κόσμο και την κοινωνία και τα σχολεία δεν θα μπορούσαν να επιβιώσουν για πολύ, αν έκαναν κάτι τέτοιο.

Ντ.Μπ.: Ο Σ.Π.Οτέρο, ο οποίος έχει εκδόσει μια συλλογή δοκιμίων σας με τίτλο, *Ριζοσπαστικές Προτεραιότητες*, έγραψε στον πρόλογο αυτού του βιβλίου: «Το ολοκληρωτικό σύστημα ελέγχου της σκέψης είναι πολύ λιγότερο αποτελεσματικό από το δημοκρατικό, εφόσον το επίσημο δόγμα που παπαγαλίζεται από τους διανοούμενους που βρίσκονται στην υπηρεσία του κράτους, είναι εύκολα αναγνωρίσιμο σαν καθαρή προπαγάνδα και αυτό βοηθά στην απελευθέρωση της σκέψης». Από την άλλη, γράφει: «Το δημοκρατικό σύστημα επιζητά να καθορίσει και να περιορίσει ολόκληρο το φάσμα της σκέψης, μη αναφερόμενο καθόλου στις θεμελιώδεις παραδοχές. Θεωρούνται δεδομένες αλλά δεν αποδεικνύονται».

Α: Αυτό είναι απολύτως ακριβές και εγώ επίσης έχω γράψει γι' αυτό το θέμα πολλές φορές. Απλά σκεφθείτε, πάρτε για παράδειγμα, μια χώρα η οποία βρίσκεται διοικητικά, ακριβώς στο αντίθετο άκρο του φάσματος από εμάς, την Σοβιετική Ένωση. Είναι μια χώρα που βασικά κυβερνάται δια ροπάλου, ένα κράτος διαταγών. Το κράτος ελέγχει και ο καθένας βασικά εκτελεί εντολές. Η λειτουργία του είναι πιο πολύπλοκη απ' ό,τι την περιγράψαμε, αλλά βασικά έτσι λειτουργεί. Εκεί είναι, πολύ εύκολο να προσδιοριστεί τί είναι προπαγάνδα, ό,τι παράγει το κράτος είναι προπαγάνδα. Αυτό είναι το είδος της κατάστασης που περιγράφει ο Όργουελ στο *1984* - ένα όχι και πολύ καλό βιβλίο, παρεμπιπτόντως. Ένας από τους λόγους που είναι τόσο δημοφιλές έγκειται στο ότι είναι κάπως κοινότοπο, ενώ ένας άλλος, επειδή ασχολείται με τους εχθρούς μας, πράγμα που το κάνει δημοφιλές. Αν ασχολείτο με ένα σοβαρό πρόβλημα, με εμάς τους ίδιους π.χ. τότε δεν θα ήταν τόσο δημοφιλές, στην πραγματικότητα, πιθανώς να μην είχε καν εκδοθεί. Σε μια χώρα όπως αυτή, όπου υπάρχει ένα είδος Υπουργείου

Αλήθειας, η προπαγάνδα είναι πολύ εύκολα αναγνωρίσιμη. Ο καθένας γνωρίζει τί είναι και μπορεί κανείς να επιλέξει να την αναπαράγει, αν του αρέσει, αλλά βασικά αυτή δεν επιδιώκει να ελέγξει τη σκέψη πάρα πολύ, απλά περνά την κομματική γραμμή. Λέει: «Αυτό είναι το επίσημο δόγμα, στον βαθμό που δεν το παραβαίνετε, δεν θα έχετε κανένα πρόβλημα. Αυτό που σκέφτεστε δεν έχει μεγάλη σημασία για κανέναν. Αν παρεκκλίνετε από τη γραμμή, θα σας τιμωρήσουμε γιατί έχουμε τη δύναμη».

Οι δημοκρατικές κοινωνίες δεν μπορούν να λειτουργήσουν κατ' αυτό τον τρόπο, διότι το κράτος δεν μπορεί να ελέγξει την συμπεριφορά με τη βία. Επομένως, πρέπει να ελέγξει τί σκέφτεστε. Ξανά, οι θεωρητικοί της δημοκρατίας το είχαν αντιληφθεί αυτό, εδώ και 50-60 χρόνια και υπήρξαν πολύ σαφείς πάνω σ' αυτό το θέμα. Αν ο λαός μπορεί να μιλήσει, καλό θα είναι να ελέγχεις τί λέει, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να ελέγχεις τί σκέπτεται. Η μέθοδος που αναφέρει ο Οτέρο, είναι μια από τις κύριες μεθόδους. Ένας από τους τρόπους που ελέγχεις τί σκέπτονται οι άνθρωποι, είναι δημιουργώντας την αίσθηση ότι ο διάλογος που διεξάγεται, οφείλει να παραμένει μέσα σε πολύ στενά πλαίσια. Δηλαδή, πρέπει να εξασφαλίσεις και από τις δυο πλευρές που λαμβάνουν μέρος στον διάλογο, ότι αποδέχονται ορισμένες υποθέσεις οι οποίες τελικά αποδεικνύεται ότι είναι το σύστημα προπαγάνδας. Για όσο καιρό, αποδέχονται όλοι το σύστημα προπαγάνδας, ο διάλογος μπορεί να διεξάγεται.

Ο πόλεμος του Βιετνάμ είναι ένα κλασικό παράδειγμα. Στα κύρια ΜΜΕ, τους New York Times ή το CBS ή κάποια άλλα - για την ακρίβεια, σ' όλα τα μήκη κύματος του φάσματος εκτός από την πολύ απομακρυσμένη περιφέρεια, η οποία δεν επηρεάζει σχεδόν κανέναν - στα ΜΜΕ που επηρεάζουν την συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού, υπήρχε ζωντανός διάλογος.

Διεξαγόταν μεταξύ ανθρώπων που ονομάζονταν «περιστέρια» και ανθρώπων που ονομάζονταν «γεράκια». Οι άνθρωποι που ονομάζονταν «γεράκια» έλεγαν: «Αν επιμείνουμε σ' αυτόν, θα νικήσουμε», ενώ οι άνθρωποι που ονομάζονταν «περιστέρια» έλεγαν: «Ακόμη και να επιμείνουμε σ' αυτόν (τον πόλεμο) πιθανόν να μη μπορέσουμε να νικήσουμε και εκτός αυτού, πιθανόν να σκοτωθούν πολλοί άνθρωποι», ή κάτι τέτοιο. Και οι δυο πλευρές και τα «γεράκια» και τα «περιστέρια», συμφωνούσαν σε κάτι: έχουμε το δικαίωμα να επιτιθέμεθα στο Ν. Βιετνάμ. Στην πραγματικότητα, ούτε καν παραδεχόντουσαν ότι συνέβαινε αυτό. Το ονόμαζαν «άμυνα του Νότιου Βιετνάμ», χρησιμοποιώντας τη λέξη «άμυνα» στη θέση της «επίθεσης», με τον κλασικό Οργουελιανό τρόπο. Στην πραγματικότητα, έκαναν επίθεση εναντίον του Νότιου Βιετνάμ, όπως ακριβώς και οι ρώσοι έκαναν επίθεση εναντίον του Αφγανιστάν.

Ακριβώς όπως και αυτοί, στην αρχή εγκαταστήσαμε μια κυβέρνηση η οποία μας κάλεσε στη χώρα και μέχρι να την εγκαταστήσουμε, ήμασταν αναγκασμένοι να ανατρέπουμε τη μια κυβέρνηση μετά την άλλη. Τελικά, βρήκαμε μια που μας κάλεσε να επέμβουμε, αν και βρισκόμασταν εκεί επί χρόνια, επιτιθέμενοι τόσο στην ύπαιθρο όσο και στον αστικό πληθυσμό. Αυτό και αν είναι επιθετικότητα. Κανένας δεν σκέφτηκε ότι αυτό ήταν λάθος, ή μάλλον, οποιοσδήποτε σκεφτόταν ότι ήταν λάθος δεν γινόταν αποδεκτός στη συζήτηση. Αν ήσουν «περιστέρι», υποστήριζες την επιθετικότητα, αν ήσουν «γεράκι», έκανες το ίδιο. Η αντιπαράθεση «περιστεριών» και «γερακιών» ήταν επομένως καθαρά θέμα τακτικής: «Μπορούμε να φέρουμε τον πόλεμο σε πέρας; Είναι πολύ αιματηρός ή πολύ δαπανηρός;». Όλα αυτά βασικά ήταν επουσιώδη. Η ουσία είναι ότι η επιθετικότητα είναι λάθος. Όταν οι ρώσοι εισέβαλαν στη Τσεχοσλοβακία, τα κατάφεραν, δεν σκό-

τωσαν πολλούς ανθρώπους, αλλά είχαν κάνει λάθος, διότι η επιθετικότητα είναι λάθος. Όλοι το κατανοούμε. Αλλά δεν μπορούμε να επιτρέψουμε να εκφράζεται δημόσια, αυτή η αντιληψη, όταν σχετίζεται ολοφάνερα με τις βίαιες πράξεις του κράτους μας. Αν είχαμε εδώ ένα ολοκληρωτικό κράτος, το Υπουργείο Αλήθειας απλά θα είχε πει: «Είναι σωστό να ειςβάλλουμε στο Βιετνάμ». Αυτό δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Οι άνθρωποι θα γνώριζαν ότι αυτό είναι το σύστημα προπαγάνδας και θα μπορούσαν να σκεφτούν ό,τι ήθελαν, θα μπορούσαν να δουν ότι εμείς επιτιθέμεθα στο Βιετνάμ, όπως μπορούμε να δούμε ότι οι ρώσοι επιτίθενται στο Αφγανιστάν. Δεν θα μπορούσες να επιτρέψεις όμως αυτή την αντίληψη της πραγματικότητας σ' αυτή τη χώρα, είναι πολύ επικίνδυνη. Οι άνθρωποι εδώ είναι πολύ πιο ελεύθεροι, μπορούν να εκφραστούν και να δράσουν. Επομένως, ήταν αναγκαίο να προσπαθήσεις να ελέγξεις την σκέψη, να προσπαθήσεις να την κάνεις να εμφανίζεται, σαν και το μοναδικό θέμα που υπήρχε να ήταν αυτό της τακτικής: μπορούμε να τα βγάλουμε πέρα μ' αυτό τον πόλεμο; Δεν τίθεται θέμα σωστού ή λάθους. Αυτή η τακτική λειτούργησε κατά ένα μέρος αλλά όχι συνολικά. Στους κόλπους του μορφωμένου τμήματος του πληθυσμού, λειτούργησε σχεδόν με απόλυτη επιτυχία. Υπάρχουν καλές μελέτες πάνω σ' αυτό το θέμα οι οποίες δείχνουν, με το ελάχιστο μόνο στατιστικό σφάλμα, ότι μεταξύ των πιο μορφωμένων στρωμάτων του πληθυσμού, το σύστημα της κυβερνητικής προπαγάνδας γινόταν αποδεκτό χωρίς καμιά αμφισβήτηση. Από την άλλη μεριά, ύστερα από μια μακρά περίοδο λαϊκής αυθόρμητης αντίθεσης, αντιρρήσεων και οργάνωσης, ο γενικός πληθυσμός ξέφυγε από τον έλεγχο. Ακόμη και πρόσφατα, το 1982, σύμφωνα με τις τελευταίες δημοσκοπήσεις, το 70% του πληθυσμού εξακολούθησε να λέει, επάναλαμβάνοντας την φρασεολογία της δημοσκοπήσης, ότι ο πόλεμος ήταν «βασικά λανθα-

σμένος και ανήθικος» και όχι απλώς ένα «λάθος». Δηλαδή, η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού δεν είναι ούτε «γεράκια» ούτε «περιστέρια», αλλά αντιτίθεται στην επιθετικότητα. Από την άλλη μεριά, το μορφωμένο τμήμα του πληθυσμού παραπλανήθηκε. Γι' αυτό, υπάρχει μόνο το τακτικό πρόβλημα «γεράκια» εναντίον «περιστεριών». Παρεμπιπτότως, αυτό δεν είναι περίεργο. Η προπαγάνδα συχνά λειτουργεί καλύτερα μεταξύ των μορφωμένων παρά μεταξύ των αμόρφωτων. Αυτό ισχύει σε πολλές περιπτώσεις. Υπάρχουν πολλοί λόγοι γι' αυτό και ένας απ' αυτούς είναι το ότι οι μορφωμένοι επηρεάζονται περισσότερο από την προπαγάνδα, διότι διαβάζουν περισσότερο. Ένας άλλος, το ότι είναι φορείς προπαγάνδας, σε τελική ανάλυση, η εργασία τους είναι ίδια με αυτή των κομμισσάριων. Θεωρούνται ότι είναι οι φορείς του συστήματος προπαγάνδας και έτσι την πιστεύουν και οι ίδιοι. Είναι πολύ δύσκολο να πεις και να διδάξεις κάτι, αν δεν το πιστεύεις. Άλλος λόγος είναι το ότι σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι μέρος της προνομιούχας ελίτ, έτσι συμμαρίζονται τα συμφέροντα και τις αντιλήψεις της, ενώ ο γενικός πληθυσμός είναι πιο περιθωριοποιημένος και δεν συμμετέχει σε μεγάλο βαθμό στο δημοκρατικό σύστημα, το οποίο είναι ένα υπερβολικά ελιτίστικο παιχνίδι και οι άνθρωποι διδάσκονται από τις εμπειρίες της ζωής τους να έχουν αμφιβολίες και διαφωνίες και όντως έχουν, αλλά αυτό είναι ένα τυπικό παράδειγμα. Εδώ έχουμε μια περίπτωση η οποία είναι ενδιαφέρουσα, διότι ενώ η τεχνική του ελέγχου σκέψης λειτούργησε πολύ αποτελεσματικά, για την ακρίβεια ήταν 100% αποτελεσματική ανάμεσα στο μορφωμένο τμήμα του πληθυσμού, όμως, ύστερα από πολλά χρόνια ωμοτήτων και σφαγών και εκατοντάδων χιλιάδων νεκρών, άρχισε να χάνει την αξιοπιστία της ανάμεσα στο γενικό πληθυσμό. Υπάρχει ακόμα και ένα όνομα για το φαινόμενο αυτό, ονομάζεται «το σύνδρομο του Βιετνάμ». Μια θανάσιμη

ασθένεια: ο λαός καταλαβαίνει πάρα πολλά. Όμως, είναι πολύ διαφωτιστικό το να εξετάσεις πόσο δραστικά λειτούργησε μεταξύ των μορφωμένων. Αν ξεφυλλίσεις τυχαία ένα βιβλίο που ασχολείται με την αμερικάνικη Ιστορία και κοιτάξεις για τον πόλεμο του Βιετνάμ, το γεγονός της αμερικάνικης επίθεσης στο Ν. Βιετνάμ απουσιάζει. Είναι ακριβώς το ίδιο, για παράδειγμα, αν στη Σοβιετική Ένωση, στις αρχές του 21ου αιώνα, δεν αναφερόταν κανένας στη ρώσικη εισβολή στο Αφγανιστάν και όλοι έλεγαν ότι οι Ρωσία υπερασπίστηκε το Βιετνάμ. Αυτό δεν πρόκειται να συμβεί, στην πραγματικότητα, οι άνθρωποι εκεί ήδη μιλούν για τη ρώσικη εισβολή στο Αφγανιστάν - είτε την εγκρίνουν, είτε όχι - αλλά παραδέχονται ότι είναι υπαρκτή. Στις ΗΠΑ, όμως, όπου το σύστημα κατήχησης είναι απείρως αποτελεσματικότερο, το μορφωμένο τμήμα του πληθυσμού δεν μπορεί ούτε καν να δει ότι η επέμβαση είναι κάτι υπαρκτό. Αδυνατούμε να δούμε ότι υπήρξε αμερικάνικη εισβολή στο Ν. Βιετνάμ, για αυτή είναι εκτός Ιστορίας, χαμένη στο Οργουελιανό κενό της μνήμης.

Ντ.Μπ.: *Ποιός το σχεδιάζει αυτό, ποιός το θέτει σε λειτουργία, ποιοί είναι οι μανδάρινοι ή, για να χρησιμοποιήσουμε τον όρο του Γκράμσι, ποιοί είναι «οι ειδικοί της νομιμοποίησης». Ποιοί είναι τελικά αυτοί οι άνθρωποι;*

Α: *Οι ειδικοί της νομιμοποίησης, αυτοί που εργάζονται για να προσδώσουν νομιμότητα στην όποια πράξη των ανθρώπων της εξουσίας, είναι κυρίως οι προνομιούχες, μορφωμένες ελίτ. Οι δημοσιογράφοι, οι ακαδημαϊκοί, οι δάσκαλοι, οι ειδικοί των δημοσίων σχέσεων· όλη αυτή η κατηγορία ανθρώπων έχει ένα είδος θεσμικού στόχου και αυτός είναι η δημιουργία του συστήματος πειθούς, το οποίο θα διασφαλίσει τον αποτελεσματικό σχεδιασμό της συναίνεσης. Οι πιο εκλεπτυσμένοι απ’*

αυτούς, το παραδέχονται. Στις ακαδημαϊκές κοινωνικές επιστήμες, για παράδειγμα, αποτελεί παράδοση να εξηγούν την αναγκαιότητα σχεδιασμού της δημοκρατικής συναίνεσης. Υπάρχουν ελάχιστοι επικριτές αυτής της θέσης. Ναι, υπάρχουν κάποιιοι: υπάρχει ένας γνωστός κοινωνικός επιστήμονας ονόματι Ρόμπερτ Ντάλ που επέκρινε αυτή τη θέση και επισήμανε - καθώς είναι κάτι οφθαλμοφανές - ότι αν έχεις ένα πολιτικό σύστημα στο οποίο αντιμετωπίζεις τις διάφορες επιλογές από μια προνομιούχο θέση και τέτοια είναι η δημοκρατία, τότε αυτή η θέση δεν διαφέρει από τον ολοκληρωτισμό. Πολύ σπάνια όμως το επισημαίνουν αυτό οι άνθρωποι. Στην βιομηχανία δημοσίων σχέσεων, που είναι μια μείζων βιομηχανία στις ΗΠΑ και υφίσταται εδώ και πολύ καιρό, 60 χρόνια ή και περισσότερο, αυτό είναι πλήρως κατανοητό: για την ακρίβεια, αυτός είναι ο σκοπός της. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που η αμερικάνικη κοινωνία βομβαρδίζεται από τόσο μεγάλο αριθμό δημοσκοπήσεων, ώστε οι επιχειρηματίες να γνωρίζουν ανά πάσα στιγμή το σφυγμό του λαού και να αντιλαμβάνονται αν και πότε πρέπει να αλλάξουν την στάση του. Αυτός είναι ο λόγος που υπάρχουν οι δημόσιες σχέσεις - πολύ συνειδητός και απόλυτα κατανοητός ο ρόλος τους. Όταν αναζητήσεις αυτό το οποίο οι κύριοι εκείνοι ονομάζουν υπεύθυνοι θεσμοί «για την κατήχηση της νεολαίας», τα σχολεία και τα πανεπιστήμια δηλαδή, τότε το ζήτημα, απ' αυτό το σημείο και μετά καθίσταται κάπως πιο λεπτό. Σε μεγάλο βαθμό, στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, οι άνθρωποι πιστεύουν ότι λένε την αλήθεια. Ο τρόπος που λειτουργεί το σύστημα, με σπάνιες εξαιρέσεις, είναι τέτοιος, ώστε δεν μπορείς να αποφοιτήσεις απ' αυτά τα ιδρύματα, εκτός και αν έχεις αποδεχτεί την κατήχηση. Διαφορετικά, σε απομπέμπουν, με κάποιο τρόπο, από την όλη διαδικασία. Η ανεξάρτητη σκέψη ενθαρρύνεται στις επιστήμες και αποθαρρύνεται στον τομέα της κατήχησης, την οποία αν

την αμφισβητήσης, αποβάλλεσαι ως ριζοσπάστης ή άχρηστος. Δεν χρειάζεται να λειτουργεί 100%, στην πραγματικότητα, είναι ακόμη καλύτερα για το σύστημα αν υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις εδώ και εκεί, διότι αυτό δημιουργεί την ψευδαίσθηση της διαλογικής αντιπαράθεσης ή ελευθερίας. Όμως, λειτουργεί στον μέγιστο βαθμό. Στα ΜΜΕ είναι εμφανέστερο. Τα ΜΜΕ, τελικά, είναι επιχειρήσεις ενσωματωμένες σε κάποιο από τα μεγάλα συγκροτήματα της χώρας. Οι άνθρωποι που τα κατέχουν και τα διευθύνουν, ανήκουν στην ίδια μικρή ελίτ των ιδιοκτητών και διευθυντών που ελέγχουν την ιδιωτική οικονομία και, συνακόλουθα, το κράτος· έτσι, υπάρχει ένας πολύ στενός δεσμός μεταξύ των επιχειρήσεων ΜΜΕ και των διευθυντών και ιδιοκτητών του κράτους. Έχουν τις ίδιες απόψεις, τις ίδιες αντιλήψεις κλπ. Αυτό είναι ένα μείζον θέμα. Έτσι, είναι φυσικό να αντιλαμβάνονται τα γεγονότα, να τα αποσιωπούν, να τα ελέγχουν και να τα διαμορφώνουν σύμφωνα με τα συμφέροντα των ομάδων που εκπροσωπούν, τα συμφέροντα, δηλαδή, της ατομικής ιδιοκτησίας της οικονομίας - τα οποία είναι και η πραγματική της βάση. Επιπλέον, τα ΜΜΕ απευθύνονται σε μια αγορά η οποία είναι οι διαφημιστές και όχι το κοινό. Οι άνθρωποι πρέπει να αγοράζουν εφημερίδες, διότι αν δεν συνέβαινε αυτό, οι διαφημιστές δεν θα έδιναν διαφημίσεις. Οι εφημερίδες είναι σχεδιασμένες για να πείσουν το κοινό να τις αγοράζει, ώστε να μπορούν να αυξήσουν τις τιμές των διαφημίσεων. Αλλά, ουσιαστικά, οι εφημερίδες πουλιούνται στους διαφημιστές δια μέσου του κοινού, το οποίο είναι μέρος του μέσου πώλησης των εφημερίδων στους διαφημιστές. Εφόσον η εταιρεία πουλά και οι πελάτες της είναι οι επιχειρήσεις, αυτό είναι μια ακόμη απόδειξη ότι οι επιχειρηματικοί κύκλοι και το σύστημα των επιχειρήσεων γενικότερα, είναι σε θέση να ελέγχουν το περιεχόμενο των ΜΜΕ. Με άλλα λόγια, αν λόγω ενός απρόβλεπτου συμβάντος, αρχίσουν να παρεκκλίνουν

από την γραμμή, οι διαφημίσεις θα μειωθούν και αυτό λειτουργεί σαν εξαναγκασμός. Η κρατική εξουσία λειτουργεί ομοίως. Τα ΜΜΕ θέλουν να διατηρήσουν τη στενή σχέση τους με την κρατική εξουσία. Θέλουν να έχουν πληροφορίες από διαρροές, θέλουν να προσκαλούνται στις συνεντεύξεις τύπου. Θέλουν να είναι οικεία με τους υπουργούς και άλλα παρόμοια. Για να γίνει αυτό, πρέπει να παίξεις το παιχνίδι και το να παίξεις το παιχνίδι σημαίνει να λες τα ψέματά τους, υπηρετώντας τους σαν μηχανισμός παραπληροφόρησης. Πέρα από το ότι θα το έκαναν έτσι κι αλλιώς, λόγω των δικών τους συμφερόντων και της θέσης τους στην κοινωνία, υπάρχουν και αυτού του είδους οι πιέσεις που τα αναγκάζουν να το κάνουν. Τελικά, είναι ένα σύστημα πολύ αυστηρού ελέγχου. Έτσι, τίθεται το ερώτημα που αφορά τον δημοσιογράφο σαν άτομο· όπως καταλαβαίνετε, μιλάμε για τον νεαρό που αποφασίζει να γίνει ένας τίμιος δημοσιογράφος, λοιπόν προσπαθεί. Πολύ σύντομα, όμως, τον πληροφορεί ο εκδότης του ότι είναι κάπως εκτός κλίμακας, ότι είναι κάπως περισσότερο συναισθηματικός απ' ό,τι πρέπει, ότι επηρεάζεται από το θέμα του, ότι πρέπει να γίνει αντικειμενικός - υπάρχει ένα πλήθος κωδικών λέξεων που σημαίνουν «Συμμορφώσου φιλαράκο, αλλιώς απολύεσαι». Συμμορφώσου σημαίνει ακολούθησε την επίσημη γραμμή και εκείνο που συμβαίνει στις περιπτώσεις αυτές, είναι η παραίτηση κάποιων. Εκείνοι οι οποίοι όμως αποφασίζουν να συμβιβαστούν, συνήθως αρχίζουν να πιστεύουν αυτά τα οποία λένε. Για να προοδεύσεις, πρέπει να πεις ορισμένα πράγματα, δηλαδή, αυτά που θέλει ο διευθυντής σύνταξης, ό,τι σου δίνει ο αρχισυντάκτης. Μπορείς να προσπαθήσεις να τα γράψεις, χωρίς να τα πιστεύεις αλλά αυτό δεν πρόκειται να λειτουργήσει, οι άνθρωποι δεν είναι τόσο ανέντιμοι, δεν μπορείς να το αντέξεις και σπανίως βρίσκεται κάποιος που θα έκανε κάτι τέτοιο. Έτσι, αρχίζεις να τα γράφεις και πολύ σύντομα αρχίζεις να τα

πιστεύεις, επειδή τα γράφεις εσύ και σε λίγο καιρό είσαι μέσα στο σύστημα, από εκεί και πέρα υπάρχουν πολλές ανταμοιβές αν παραμείνεις. Σε μια πλούσια κοινωνία όπως η δική μας, υπάρχουν άφθονες ανταμοιβές για ανθρώπους που παίζουν το παιχνίδι σύμφωνα με τους κανόνες. Περνάς καλά, είσαι προνομιούχος, είσαι πλούσιος, είσαι αναγνωρισμένος, έχεις μερίδιο στην εξουσία αν θέλεις· αν σ' αρέσει αυτό το είδος, παραιτείσαι από την δουλειά σου και γίνεσαι εκπρόσωπος Τύπου της αμερικάνικης κυβέρνησης ή κάτι άλλο, είσαι πολύ κοντά στο κέντρο των προνομίων, κάποιες φορές ακόμη και της εξουσίας, στην πλουσιότερη και ισχυρότερη χώρα του κόσμου και μπορείς να ανέλθεις, όσο παραμένεις υπάκουος, υποτακτικός και πειθαρχημένος. Έτσι, υπάρχουν πολλοί παράγοντες και οι άνθρωποι οι οποίοι είναι πιο ανεξάρτητοι, ή παραιτούνται ή απολύονται, αν και υπάρχουν μερικές εξαιρέσεις.

Επιτρέψτε μου να σας δώσω ένα παράδειγμα. Το Μάρτιο του 1986, θα γινόταν η κρίσιμη ψηφοφορία για την βοήθεια προς τους Κόντρας στην Νικαράγουα· 3 μήνες πριν από αυτήν, τα όργανα της κυβέρνησης θέρμαιναν την ατμόσφαιρα στην προσπάθειά τους να άρουν τους περιορισμούς που είχε επιβάλει το Κογκρέσο στην βοήθεια προς τον τρομοκρατικό στρατό που επιτίθετο στην Νικαράγουα, τον οποίο σε εσωτερικές συζητήσεις ονόμαζαν «εντολοδόχο στρατό», έναν εντολοδόχο τρομοκρατικό στρατό, ο οποίος ήταν τέτοιος, πέραν πάσας αμφιβολίας.

Ντ.Μπ.: *Ονομάζονταν επίσης «Μαχητές της Ελευθερίας».*

Α: Δημόσια, τους ονόμαζαν μαχητές της ελευθερίας, αν όμως ρίξει κανείς μια ματιά στα εσωτερικά έγγραφα, είναι ένας εντολοδόχος στρατός που ασκεί τρομοκρατία, αλλά αυτό είναι για εσωτερική χρήση, έτσι θα τους ονομάζω με τους ακριβείς

εσωτερικούς όρους; εντολοδόχος τρομοκρατικός στρατός. Το ερώτημα λοιπόν είναι: Μπορούμε να άρουμε τους περιορισμούς του Κογκρέσου ως προς αυτό το θέμα; Αυτό ήταν το πρόβλημα της κυβέρνησης. Οι πρώτοι 3 μήνες εκείνου του χρόνου ήταν πολύ ενδιαφέροντες απ' αυτή την άποψη: Πώς θα αντιδρούσαν τα ΜΜΕ στην κυβερνητική εκστρατεία που επιδίωκε να ανατρέψει την απόφαση του Κογκρέσου πάνω στο θέμα της βοήθειας προς τους Κόντρας. Ενδιαφέρθηκα για αυτό το θέμα και έτσι αγόραζα τις 2 εφημερίδες εθνικής εμβέλειας, την Washington Post και τους New York Times και διάβαζα όλα τα σχόλια και κάθε στήλη που έγραφε κάποιος δημοσιογράφος των εφημερίδων αυτών, κάθε υπογεγραμμένο άρθρο που τους αποστειλλόταν, καθώς και όλα τα συναφή, τον Ιανουάριο, τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο. Συνολικά, ήταν 85 και όλα, ανεξαιρέτως, εναντίον των Σαντινίστας. Δεν ήταν ανεκτή ούτε καν η συζήτηση επί του θέματος. Έτσι, ακολούθησαν όλα την επίσημη γραμμή: Οι Σαντινίστας είναι οι κακοί. Παρεμπιπτόντως, αξίζει να παρατηρήσουμε ότι κάποιος απ' αυτούς τους 85 δημοσιογράφους, είχε γράψει και αλλού με κάπως διαφορετικό ύφος αλλά όχι στις 2 επίσημες εφημερίδες. Γνώριζε, ίσως ότι δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτός, αν δεν υιοθετούσε την θέση εκείνη. Λοιπόν, ως προς το κύριο θέμα: είμαστε εναντίον των Σαντινίστας; 100% επιτυχία. Ούτε ένας ψίθυρος διαφωνίας. Τώρα, ας πάμε στο επόμενο σημείο. Υπάρχουν δυο πολύ χαρακτηριστικά γεγονότα ως προς την ίδια την κυβέρνηση των Σαντινίστας σε σύγκριση με τους συμμάχους μας στην Κεντρική Αμερική, την Ονδούρα, την Γουατεμάλα και το Ελ Σαλβαδόρ. Αυτά τα γεγονότα δεν επιδέχονται αντιρρήσεις, όποια άποψη κι αν έχεις γι' αυτά. Το πρώτο, ότι οι Σαντινίστας είναι οι μόνοι μεταξύ των κεντροαμερικανικών κρατών που η κυβέρνησή τους δεν σφαγιάζει το λαό. Αυτό δεν επιδέχεται συζήτηση, είναι γεγονός. Το δεύτερο, ότι είναι η

μόνη κυβέρνηση, ανάμεσα στις χώρες αυτές, που προσπάθησε να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των φτωχών, για την ακρίβεια, πρόεβη σε κοινωνική ανακατανομή των πλουτοπαραγωγικών πόρων, ξανά κάτι αναμφισβήτητο. Ως προς αυτό το γεγονός, μπορείς να ανατρέξεις στις αναφορές της Παναμερικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης ή σε άλλα έντυπα της δικής σου επιλογής. Έτσι, αυτά είναι μάλλον δυο χαρακτηριστικά γεγονότα τα οποία διαφοροποιούν την Νικαράγουα από την Γουατεμάλα, το Ελ Σαλβαδόρ και, στην πραγματικότητα, ακόμα και την Ονδούρα όπου ο μισός πληθυσμός λιμοκτονεί. Αυτές οι τρεις χώρες και ειδικά η Γουατεμάλα και το Ελ Σαλβαδόρ, είναι μεταξύ των πιο τρομοκρατικών κρατών παγκόσμια. Στη δεκαετία του 1980, είχαν σφαγιάσει πάνω από 100.000 κατοίκους τους, με την υποστήριξη και τις ευλογίες των ΗΠΑ. Δεν είναι παρά βίαια τρομοκρατικά κράτη. Δεν προσφέρουν τίποτα στον πληθυσμό τους εκτός από το να τον σκοτώνουν. Η Ονδούρα διοικείται από μια κυβέρνηση υπό την οποία οι πλούσιοι ληστεύουν τους φτωχούς, αυτή είναι η φύση της. Διαπράττουν φόνους, όχι στο βαθμό που το κάνουν οι κύριοι σύμμαχοί τους, όμως περίπου το ήμισυ του πληθυσμού λιμοκτονεί. Αντιθέτως, η κυβέρνηση των Σαντινίστας, όποια και αν είναι η άποψή σου γι' αυτούς, δεν έχει σφαγιάσει τον πληθυσμό και έχει θέσει τους πόρους της χώρας στην υπηρεσία του λαού και αυτή είναι η ειδοποιός διαφορά. Έτσι, το επόμενο πράγμα το οποίο ερεύνησα ήταν: πόσο συχνά αναφέρονταν αυτά τα γεγονότα σ' εκείνα τα 85 άρθρα; Το γεγονός ότι οι Σαντινίστας είναι εκ διαμέτρου διαφορετικοί από τους συμμάχους μας, στο ότι δεν σφαγιάζουν τον πληθυσμό τους, δεν αναφέρθηκε ούτε μια φορά. Το γεγονός ότι έχουν προσφέρει κοινωνικές υπηρεσίες στους φτωχούς, αναφέρθηκε μόνο σε 2 φράσεις των 85 άρθρων και τις δυο φορές όμως μόλις που θιγόταν. Η πρώτη ήταν μια πλάγια αναφορά ή οποία έλεγε ότι εξ

αιτίας του πολέμου με τους Κόντρας, δεν μπορούν να συνεχίσουν να προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες, δεν ανέφερε όμως τί είχαν κάνει μέχρι εκείνη τη στιγμή. Η δεύτερη αναφορά ήταν μια παθιασμένη επίθεση εναντίον των Σαντινίστας, αποκαλώντας τους ολοκληρωτικά κτήνη κ.α τα οποία, όπως ήταν φυσικό, είχαν θέσει τους πόρους της χώρας στην υπηρεσία των φτωχών. Έτσι, υπήρχαν μόνον 2 φράσεις στα 85 άρθρα για ένα τόσο σημαντικό θέμα και καμιά φράση στα 85 άρθρα για το σημαντικό γεγονός ότι σε αντίθεση προς τους συμμάχους μας, δεν έχουν σφαγιάσει τον πληθυσμό τους, δεν έχουν σκοτώσει 100.000 ανθρώπους. Λοιπόν, αυτή κι αν είναι πειθαρχία.

Με αφορμή το γεγονός αυτό, ανάτρεξα σ' όλα τα άρθρα των New York Times από το 1980 μέχρι σήμερα - μόνο στα άρθρα - για το Ελ Σαλβαδόρ και την Νικαράγουα και συνάντησα βασικά την ίδια ιστορία. Για παράδειγμα, στις 15 Οκτωβρίου 1985 στην Νικαράγουα, η κυβέρνηση κήρυξε κατάσταση πολιορκίας. Είναι μια χώρα, που υφίσταται επίθεση από μια περιφερειακή υπερδύναμη και έκανε ό,τι κάναμε εμείς στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στην Χαβάη: κήρυξε κατάσταση πολιορκίας, κάτι καθόλου παράξενο. Υπήρξε όμως μια τεράστια κατακραυγή: άρθρα, καταγγελίες· αυτό αποδεικνύει ότι είναι ολοκληρωτικά σταλινικά κτήνη κλπ; Δυο μέρες μετά απ' αυτό, στις 17 Οκτωβρίου, το Ελ Σαλβαδόρ ανανέωσε την κατάσταση πολιορκίας στη χώρα. Αυτή είναι μια κατάσταση πολιορκίας που κηρύχθηκε στην χώρα τον Μάρτιο του 1980 και ανανεώνεται έκτοτε επί μηνιαίας βάσεως, ενώ είναι πολύ πιο σκληρή από την κατάσταση πολιορκίας στη Νικαράγουα. Αναστέλλει την ελευθερία έκφρασης, την ελευθερία μετακίνησης και ουσιαστικά, όλα τα πολιτικά δικαιώματα. Είναι το πλαίσιο που νομιμοποιεί την μαζική σφαγή, ο στρατός που εμείς οργανώσαμε, έχει διαπράξει μαζικά βασανιστήρια και σφαγές και εξακολουθεί να το κάνει.

Το μόνο που έχετε να κάνετε είναι να κοιτάξετε την τελευταία αναφορά της Διεθνούς Αμνηστίας. Έτσι, εδώ, μέσα σε δυο μέρες, η Νικαράγουα κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και το Ελ Σαλβαδόρ ανανέωσε την δική του, στα πλαίσια της οποίας έχουν διαπραχθεί μαζικές σφαγές και βασανιστήρια. Η κατάσταση πολιορκίας στην Νικαράγουα θεωρήθηκε βάνανυση ωμότητα, η κατάσταση πολιορκίας στο Ελ Σαλβαδόρ που ήταν πάρα πολύ σκληρότερη από άποψη μέτρων και συνεπειών, απλά δεν αναφέρθηκε καν και, επιπλέον, δεν αναφέρθηκε ποτέ. Δεν υπάρχει ούτε μια λέξη που να αναφέρεται στην τελευταία, σε περίπου 180 άρθρα, διότι είναι «δικοί μας άνθρωποι» και έτσι δεν πρέπει να μιλάμε για αυτό, είναι μια ευνομούμενη δημοκρατία και έτσι δεν είναι δυνατόν να έχουν κατάσταση πολιορκίας. Στην πραγματικότητα, ο Τύπος και τα δελτία ειδήσεων για το Ελ Σαλβαδόρ, αναφέρονται σ' αυτό, σαν να έχουμε να κάνουμε με μια κάπως μετριοπαθή κεντρώα κυβέρνηση που δέχεται επίθεση από τρομοκράτες της αριστεράς καθώς και από τρομοκράτες της δεξιάς, κάτι εντελώς ανόητο και ψευδές. Κάθε έρευνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η εκκλησία του Ελ Σαλβαδόρ, ακόμα και η ίδια η κυβέρνηση στα απόρρητα έγγραφά της, παραδέχονται ότι η τρομοκρατία ασκείται από την κεντρώα κυβέρνηση, αυτή είναι ο τρομοκράτης. Τα αποσπάσματα θανάτου είναι απλώς οι δυνάμεις ασφαλείας. Ο Ντουάρτε είναι απλά η βιτρίνα των τρομοκρατών και το ξέρει, αλλά αυτά δεν μπορείς να τα πεις δημόσια, διότι καταστρέφουν την ωραιοποιημένη εικόνα. Μπορείς να συνεχίσεις την έρευνα περαιτέρω, αλλά αυτά είναι εξαιρετικά δραματικά παραδείγματα της απόλυτης δουλικότητας των ΜΜΕ σε επίπεδο κορυφής. Δεν επιτρέπουν όχι μόνον άρθρα, αλλά και ο,τιδήποτε παρεκκλίνει από την επίσημη γραμμή, επειδή είναι πολύ επικίνδυνο. Με τον ίδιο τρόπο, καθ' όλη την διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ, δεν υπήρξε ούτε ένα σχόλιο

στους New York Times ή σε οποιαδήποτε άλλη εφημερίδα, που γνωρίζω, το οποίο να έλεγε ότι οι ΗΠΑ διέπραξαν λάθος επιτιθέμενες στο Ν. Βιετνάμ. Εδώ, έχω να προτείνω ένα πρόγραμμα έρευνας για όποιον ενδιαφέρεται: Αν μπορέσει να βρει κανείς έστω και μια λέξη σε οποιοδήποτε σχόλιο οποιασδήποτε εφημερίδας ή στα ΜΜΕ, αυτό θα ήταν η μεγαλύτερη έκπληξη για μένα. Δεν έχω διαβάσει τα πάντα, φυσικά, αλλά παρακολουθώ τα γεγονότα εκ του σύνεγγυς για πολλά χρόνια και ποτέ δεν έχω βρει καμία λέξη.

Ντ.Μπ.: *Είναι ο έλεγχος του κεφαλαίου, η πηγή, το υπόβαθρο της εξουσίας στο αμερικάνικο κράτος;*

Βεβαίως, δεν υπάρχει αμφιβολία για αυτό. Ο πρώτος πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου και Πρόεδρος της Συντακτικής Συνέλευσης, Τζόν Τζάου, το είχε διατυπώσει με ακρίβεια. «Οι άνθρωποι που κατέχουν την ιδιοκτησία στην χώρα, πρέπει και να την κυβερνούν». Και έτσι γίνεται. Υπάρχουν όλων των ειδών οι μηχανισμοί. Ο λόγος είναι ότι έχουν τα μέσα για να συμμετέχουν στη πολιτική. Μπορούν να έχουν την πληροφόρηση, μπορούν να ασκούν πιέσεις, μπορούν να σχηματίσουν ομάδες επιρροής, μπορούν να σχεδιάσουν πολιτικά προγράμματα, είναι, όντως, η πραγματική αγορά για τα πολιτικά κόμματα, αυτοί επιτρέπουν στα κόμματα να υπάρχουν. Στελεχώνουν την εκτελεστική εξουσία σε μεγάλο βαθμό, στελεχώνουν ακόμη και το Κογκρέσο. Επιπλέον, αν οποιαδήποτε κυβέρνηση ξεφύγει ποτέ από την γραμμή, έστω και στο ελάχιστο, μπορούν να την επαναφέρουν στην τάξη, σταματώντας τις επενδύσεις, μεταφέροντας αλλού τα κεφάλαιά τους κτλ. Αυτό εδώ δεν είναι πρόβλημα, διότι οι εταιρείες κατέχουν τόσο ολοκληρωτικά την κυβέρνηση, ώστε αυτή δεν μπορεί ποτέ να παρεκκλίνει από την γραμμή. Όμως, σε άλλες χώρες και ειδικά στις

χώρες του Τρίτου Κόσμου, ανακόπτει αυτό το πρόβλημα και τότε, αν η κυβέρνηση προσπαθεί να πραγματοποιήσει κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, την σταματούν, τάχιστα. Γιατί συμβαίνει αυτό; Διότι αρκεί έστω και η παραμικρή απόσυρση κεφαλαίων για να το πετύχει, καθώς αυτό σημαίνει ταυτόχρονα ότι η χώρα ωθείται στον μαρασμό. Με αυτό τον τρόπο, ο αποτελεσματικός έλεγχος των βασικών επιλογών της κοινωνίας βρίσκεται στα χέρια ιδιωτών, απόλυτα συγκεντρωμένος, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα και τον έλεγχο πάνω στο κράτος.

(24-10-1986)

Η ΠΛΥΣΗ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Πώς λειτούργησε ο ψυχρός πόλεμος

Παρά την υπερβολική υποκρισία περί του αντιθέτου, η εθνική ασφάλεια δεν υπήρξε ποτέ το κύριο μέλημα των πολιτικών σχεδιαστών και των εκλεγμένων επισήμων των ΗΠΑ. Τα ιστορικά αρχεία το αποκαλύπτουν ξεκάθαρα. Ελάχιστοι σοβαροί αναλυτές πήραν στα σοβαρά την θέση του Τζώρτζ Κένναν ότι «δεν μας απειλεί η ρώσικη στρατιωτική ισχύς αλλά η ρώσικη πολιτική εξουσία» ή την σταθερή άποψη του προέδρου Αϊζενχάουερ ότι οι ρώσοι δεν στόχευαν στην στρατιωτική κατάληψη της Δ. Ευρώπης και ότι ο κύριος ρόλος του ΝΑΤΟ ήταν «να προσφέρει μια αίσθηση αυτοπεποίθησης στους απειλούμενους πληθυσμούς, η οποία θα τους καθιστούσε ισχυρότερους πολιτικά, σ' ό,τι αφορά την καταπολέμηση της κομμουνιστικής διείσδυσης».

Όμοια, οι ΗΠΑ απέρριψαν τις πιθανότητες για ειρηνική επίλυση της ψυχροπολεμικής σύγκρουσης, η οποία θα άφηνε την «πολιτική απειλή» ακέραιη. Στην ιστορία του, ο Μακτζώρτζ Μπάντνυ γράφει ότι «γνωρίζει πολύ καλά ότι δεν υπάρχει σοβαρή πρόταση περιορισμού των πυρηνικών όπλων... ότι οι βαλλιστικοί πύραυλοι θα έπρεπε κατά κάποιο τρόπο να απαγορευθούν με κάποιο είδος συμφωνίας, προτού χρησιμοποιηθούν», αν και αυτοί ήταν η μόνη δύναμη στρατιωτική απειλή ενάντια στις ΗΠΑ, ενώ η «πολιτική» απειλή του λεγόμενου «κομμουνισμού» ήταν πάντοτε το κύριο μέλημα. Ουμνηθείτε ότι ο «κομμουνισμός» είναι ένας ευρύς όρος και περιλαμβάνει όλους εκείνους που έχουν «τη δυνατότητα να ελέγξουν μαζικά κινήματα... κάτι που εμείς δεν έχουμε τη δυνατότητα να μιμηθούμε», όπως παραπονιόταν σε μια ιδιωτική συνομιλία του με τον αδελφό του Άλλεν, διευθυντή της CIA, ο

υπουργός Εξωτερικών, Τζόν Φόστερ Ντάλλες: «απευθύνονται στις μάζες των φτωχών», πρόσθετε, «οι οποίες ανέκαθεν ήθελαν να ληστεύουν τους πλούσιους». Έτσι, πρέπει να βρεθούν εκτός παιχνιδιού για να προστατευθεί το δόγμα μας ότι οι πλούσιοι πρέπει να ληστεύουν τους φτωχούς.

Φυσικά και οι δυο, τόσο οι ΗΠΑ όσο και η ΕΣΣΔ, θα προτιμούσαν απλά να εξαφάνιζαν η μια την άλλη. Αλλά από τη στιγμή που αυτό θα σήμαινε τον αμοιβαίο τους εκμηδενισμό, εγκαθιδρύθηκε ένα σύστημα παγκόσμιας διαχείρισης με το όνομα Ψυχρός Πόλεμος.

Σύμφωνα με τη καθιερωμένη άποψη, ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν μια σύγκρουση μεταξύ δυο υπερδυνάμεων, που οφείλετο στην σοβιετική επιθετικότητα, στην οποία εμείς προσπαθήσαμε να αναχαιτίσουμε την Σοβιετική Ένωση και να προστατέψουμε τον κόσμο απ' αυτή. Αν αυτή η άποψη είναι ένα θεολογικό δόγμα, δεν χρειάζεται να την συζητήσουμε. Αν όμως έχει ως στόχο να φωτίσει κάπως την Ιστορία, μπορούμε εύκολα να την εξετάσουμε, έχοντας πάντα κατά νου ένα πολύ απλό πράγμα: αν θέλεις να κατανοήσεις τον Ψυχρό Πόλεμο, πρέπει να ερευνήσεις τα γεγονότα του Ψυχρού Πολέμου. Αν το κάνεις αυτό, προκύπτει μια πολύ διαφορετική εικόνα.

Από Σοβιετικής πλευράς, τα γεγονότα του Ψυχρού Πολέμου ήταν συνεχείς επεμβάσεις στην ανατολική Ευρώπη: άρματα στο ανατολικό Βερολίνο, τη Βουδαπέστη και την Πράγα. Αυτές οι επεμβάσεις έλαβαν χώρα καταμήκος του άξονα που χρησιμοποιήθηκε για επίθεση εναντίον της Ρωσίας προκειμένου να καταστραφεί ολοκληρωτικά, τρεις φορές, μόνον στον 20ο αιώνα. Η εισβολή στο Αφγανιστάν είναι ένα παράδειγμα επέμβασης εκτός αυτού του άξονα, αν και το Αφγανιστάν βρίσκεται στην Σοβιετική μεθόριο.

Από την πλευρά των ΗΠΑ, η επέμβαση ήταν σε παγκόσμια κλίμακα, αντανακλώντας την θέση που κατείχαν οι ΗΠΑ σαν η πρώτη πραγματική παγκόσμια δύναμη στην Ιστορία.

Στο εσωτερικό μέτωπο, ο Ψυχρός Πόλεμος βοήθησε την Σοβιετική Ένωση να εδραιώσει την στρατιωτικογραφειοκρατική άρχουσα τάξη της στην εξουσία, προσφέροντας στις ΗΠΑ ένα τρόπο για να υποχρεώσει τον πληθυσμό της να επιδοτήσει τη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας. Δεν είναι εύκολο να τα επιβάλλεις όλα αυτά στους τοπικούς πληθυσμούς. Η τεχνική που χρησιμοποιήθηκε ήταν η παλιά δοκιμασμένη συνταγή της εγρήγορσης εξαιτίας του φόβου για κάποιο μεγάλο εχθρό. Ο Ψυχρός Πόλεμος το πρόσφερε και αυτό επίσης. Ασχέτως του πόσο εξωπραγματική ήταν η ιδέα ότι η Σοβιετική Ένωση και τα πλοκάμια της στραγγάλιζαν την Δύση, η «αυτοκρατορία του κακού» ήταν όντως κακή, ήταν αυτοκρατορία και ήταν κτηνώδης. Κάθε υπερδύναμη, έλεγχε τον πρωταρχικό εχθρό της - τον ίδιο της τον πληθυσμό - τρομοκρατώντας τον με τα (εντελώς πραγματικά) εγκλήματα του άλλου.

Στην πραγματικότητα, επομένως, ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν ένα είδος τακτικού διακανονισμού μεταξύ ΕΣΣΔ και ΗΠΑ, με τον οποίο οι ΗΠΑ διεξήγαγαν τους πολέμους τους εναντίον του Τρίτου Κόσμου και έλεγχαν τους ευρωπαίους συμμάχους τους, ενώ οι σοβιετικοί κυβερνήτες διατηρούσαν την σιδερένια λαβή τους στην εσωτερική αυτοκρατορία τους και στους δορυφόρους τους της Ανατολικής Ευρώπης, στο βαθμό που η κάθε πλευρά χρησιμοποιούσε την άλλη για να δικαιολογήσει την καταπίεση και τη βία που ασκούσε στην σφαίρα επιρροής της.

Για ποιό λόγο λοιπόν τερματίστηκε ο Ψυχρός Πόλεμος, και πώς άλλαξε τα πράγματα; Στην δεκαετία του 1970, τα σοβιετικά έσοδα μηδενίστηκαν και τα εσωτερικά προβλήματα συσσωρεύονταν, με την οικονομική κρίση και τις αυξανόμενες

πιέσεις για τερματισμό της τυραννικής διακυβέρνησης. Η σοβιετική ισχύς είχε αρχίσει να μειώνεται διεθνώς, στην πραγματικότητα, αυτό συνέβαινε εδώ και 30 χρόνια, όπως απέδειξε μια μελέτη του Κέντρου Αμυντικών Πληροφοριών, το 1980. Λίγα χρόνια μετά, το σοβιετικό σύστημα κατέρρευσε. Ο Ψυχρός Πόλεμος έληξε με την νίκη εκείνου που πάντοτε ήταν ο πλουσιότερος και ισχυρότερος από τους αντιπάλους. Η σοβιετική κατάρρευση ήταν μέρος της γενικότερης οικονομικής καταστροφής της δεκαετίας του 1980, που ήταν οξύτερη στις υποτελείς στη Δύση χώρες του Τρίτου Κόσμου απ' ό,τι στην σοβιετική αυτοκρατορία. Όπως έχουμε ήδη διαπιστώσει, ο Ψυχρός Πόλεμος περιείχε σημαντικά στοιχεία της σύγκρουσης Βορρά-Νότου (για να χρησιμοποιήσουμε τον καθιερωμένο ευφημισμό για την κατάκτηση του κόσμου από τους ευρωπαίους) Μεγάλο μέρος της σοβιετικής αυτοκρατορίας υπήρξε προγενέστερα ημιαποικιακά εξαρτημένο από την Δύση. Η Σοβιετική Ένωση ακολούθησε μια ανεξάρτητη πορεία, παρέχοντας βοήθεια σε στόχους δυτικών επιθέσεων, αποτρέποντας τις χειρότερες συνέπειες της δυτικής βίας. Με την κατάρρευση της σοβιετικής τυραννίας, μεγάλο μέρος της επικράτειάς της, αναμένεται να επιστρέψει στην παραδοσιακή κατάστασή του, με τα προγενέστερα ανώτερα κλιμάκια της γραφειοκρατίας να παίζουν το ρόλο των ελίτ του Τρίτου Κόσμου, οι οποίες πλουτίζουν, εξυπηρετώντας τα συμφέροντα των ξένων επενδυτών.

Αλλά ενώ αυτή η συγκεκριμένη φάση έχει τελειώσει, οι συγκρούσεις Βορρά-Νότου συνεχίζονται. Η μια πλευρά μπορεί να έχει αποσυρθεί από το παιχνίδι, αλλά οι ΗΠΑ συνεχίζουν και μάλιστα, στην πραγματικότητα, με μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων, εφόσον πλέον η σοβιετική αποτροπή ανήκει στο παρελθόν. Δεν θα έπρεπε να εκπλήσσει κανέναν το ότι ο Τζώρτζ Μπους γιόρτασε το συμβολικό τέλος του Ψυχρού Πολέμου, την πτώση του Τείχους του Βερολίνου, εισβάλλοντας

στον Παναμά και ανακοινώνοντας αποκάλυπτα ότι οι ΗΠΑ θα ανέτρεπαν τα αποτελέσματα των εκλογών της Νικαράγουας, παρατείνοντας τον οικονομικό στραγγαλισμό της και τις στρατιωτικές επιθέσεις μέχρι να νικήσει «η δική μας πλευρά».

Ούτε χρειαζόταν μεγάλη οξυδέρκεια εκ μέρους του Έλιοτ Άμπραμς, να παρατηρήσει ότι η εισβολή των ΗΠΑ στον Παναμά ήταν κάτι ασυνήθιστο, επειδή μπορούσε να διεξαχθεί χωρίς τον φόβο μιας σοβιετικής αντίδρασης οπουδήποτε αλλού, ή εκ μέρους πολυάριθμων σχολιαστών κατά την διάρκεια της Κρίσης στον Κόλπο, να προσθέτουν ότι τώρα οι ΗΠΑ και η Αγγλία είναι ελεύθερες να ασκήσουν απεριόριστη βία εναντίον του εχθρού Τρίτου Κόσμου, αφού δεν παρεμποδίζονται από την σοβιετική αποτρεπτική δύναμη.

Βέβαια, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου δημιουργεί και αυτό τα δικά του προβλήματα. Έπρεπε ν' αλλάξει, ιδιαιτέρως, η τεχνική ελέγχου του μητροπολιτικού πληθυσμού, ένα πρόβλημα που ήταν γνωστό από τη δεκαετία του 1980, όπως ήδη σημειώσαμε. Έπρεπε να επινοηθούν καινούργιοι εχθροί. Είναι τώρα δυσκολότερο να αποκρύψεις το γεγονός ότι ο πραγματικός εχθρός ήταν πάντοτε «οι φτωχοί που προσπαθούν να ληστέψουν τους πλούσιους» και ειδικότερα, οι «αχρείοι» του Τρίτου Κόσμου που προσπαθούν να απαλλαγούν από τον ρόλο του δούλου.

Ο πόλεμος εναντίον (ορισμένων) ναρκωτικών

Ένα υποκατάστατο της υπό εξαφάνιση αυτοκρατορίας του κακού, ήταν η απειλή των εμπορών ναρκωτικών της Λατινικής Αμερικής. Στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1989, ο πρόεδρος εξάπλωσε μια μεγάλη επίθεση μέσω των κυβερνητικών ΜΜΕ. Εκείνο το μήνα, τα καλώδια του Ασσοσιέιντετ Πρές, μετάδωσαν περισσότερες ειδήσεις και ιστορίες για ναρκωτικά από

όσες για την Λατινική Αμερική, την Μέση Ανατολή και την Αφρική μαζί. Αν παρακολουθούσες τηλεόραση, μεγάλο μέρος κάθε δελτίου ειδήσεων ήταν αφιερωμένο στο πώς τα ναρκωτικά κατάστρεφαν την κοινωνία μας, καθιστάμενα η μεγαλύτερη απειλή για την ύπαρξή μας κτλ.

Το αποτέλεσμα επί της κοινής γνώμης ήταν άμεσο. Όταν, ο Μπούς κέρδισε τις εκλογές το 1988, ο λαός έλεγε ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπιζε η χώρα ήταν το έλλειμμα στον προϋπολογισμό. Μόνο το 3% περίπου ανέφερε τα ναρκωτικά. Μετά τον μαζικό βομβαρδισμό από τα ΜΜΕ, η ανησυχία για τον προϋπολογισμό μειώθηκε κατά πολύ και η ανησυχία για τα ναρκωτικά ανήλθε ξαφνικά στο 40% με 45% περίπου, ποσοστό πολύ ασυνήθιστο για μια περιοριστική ερώτηση (για την οποία δεν υπάρχουν προκαθορισμένες απαντήσεις).

Τώρα, όταν κάποιο κράτος - πελάτης παραπονείται ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεν του χορηγεί αρκετά χρήματα, δεν λένε πια «τα χρειαζόμαστε για να σταματήσουμε τους ρώσους» αλλά «τα χρειαζόμαστε για να σταματήσουμε το εμπόριο ναρκωτικών». Όπως και η σοβιετική απειλή παλιότερα, έτσι και αυτός ο εχθρός, παρέχει μια καλή δικαιολογία για τη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ εκεί όπου υπάρχει επαναστατική δραστηριότητα ή άλλου είδους αναταραχή.

Έτσι, «ο πόλεμος εναντίον των ναρκωτικών», διεθνώς παρέχει μια κάλυψη για τις επεμβάσεις. Σε τοπικό επίπεδο, αφορά ελάχιστα τα ναρκωτικά, αλλά έχει μεγάλη σχέση με τον αποπροσανατολισμό του πληθυσμού, με την αύξηση της καταστολής στις φτωχογειτονιές των πόλεων και την δημιουργία ενός κλίματος υποστήριξης για μια επίθεση κατά των πολιτικών ελευθεριών.

Αυτό δεν σημαίνει ότι «η κατάχρηση ουσιών» δεν είναι ένα σοβαρό πρόβλημα. Την εποχή που εξαπολύθηκε ο πόλεμος

εναντίον των ναρκωτικών, οι θάνατοι από το κάπνισμα υπολογίζονταν σε 300.000 περίπου ετησίως, με ίσως άλλους 100.000 θανάτους από το αλκοόλ. Αλλά δεν ήταν αυτά τα ναρκωτικά που η κυβέρνηση Μπούς έβαλε στο στόχαστρο. Κινήγησε τα παράνομα ναρκωτικά στα οποία οφείλονταν πολύ λιγότεροι θάνατοι - πάνω από 3.500 ετησίως - σύμφωνα με τους επίσημους υπολογισμούς. Ένας λόγος για την καταδίωξη αυτών των ναρκωτικών ήταν το ότι η χρήση τους μειωνόταν σταθερά τα τελευταία χρόνια, έτσι η κυβέρνηση Μπούς μπορούσε με ασφάλεια να προβλέψει ότι ο πόλεμος εναντίον των ναρκωτικών θα «κατόρθωνε» να μειώσει τη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Η κυβέρνηση επίσης έβαλε στο στόχαστρό της την μαριχουάνα, η οποία δεν έχει προκαλέσει, απ' ό,τι γνωρίζουμε, κανένα θάνατο ανάμεσα στα 60 εκατομμύρια χρήστες. Στην ουσία, αυτή η καταστολή έχει επιδεινώσει το πρόβλημα των ναρκωτικών - οι χρήστες μαριχουάνας στράφηκαν απ' αυτό το σχετικά αβλαβές ναρκωτικό, σε πιο επικίνδυνα ναρκωτικά όπως η κοκαΐνη, η οποία κρύβεται ευκολότερα.

Μόλις κηρύχθηκε ο πόλεμος εναντίον των ναρκωτικών με μεγάλες φανφάρες, τον Σεπτέμβριο του 1989, η Ανακριτική Επιτροπή Εμπορίου του Κογκρέσου των ΗΠΑ διεξήγαγε μια προανάκριση στην Ουάσινγκτον για να εξετάσει την αίτηση κάποιας καπνοβιομηχανίας για επιβολή κυρώσεων στην Ταϊλάνδη, σαν αντίποινα για τις προσπάθειές της να απαγορεύσει τις εισαγωγές και τη διαφήμιση καπνών. Κάτι τέτοιες πράξεις της κυβέρνησης των ΗΠΑ είχαν στείλει ήδη αυτό το θανάσιμο εθιστικό ναρκωτικό στα λαρύγγια των καταναλωτών στην Ιαπωνία, την Ν. Κορέα και την Ταϊβάν, με ανθρώπινες απώλειες του μεγέθους που ήδη αναφέραμε.

Ο αρχιχειρουργός των ΗΠΑ, Έβερρετ Κόοπ, κατέθεσε στην Ανακριτική Επιτροπή Εμπορίου του Κογκρέσου των ΗΠΑ ότι

«όταν εμείς κάνουμε εκκλήσεις προς τις ξένες κυβερνήσεις να σταματήσουν τη ροή της κοκαΐνης προς τη χώρα μας, η εξαγωγή καπνού από τις ΗΠΑ είναι το άκρον άωτον της υποκρισίας». Και πρόσθεσε: «Υστερα από κάποια χρόνια, το έθνος μας θα ανατρέξει σ' αυτή την εφαρμογή της πολιτικής του ελεύθερου εμπορίου και θα την θεωρήσει σκανδαλώδη».

Οι ταϊλανδοί μάρτυρες διαμαρτυρήθηκαν, επίσης, προβλέποντας ότι η συνέπεια των κυρώσεων των ΗΠΑ θα ήταν η αναστροφή της μείωσης του καπνίσματος, που είχαν πετύχει οι εκστρατείες της κυβέρνησής τους εναντίον του καπνίσματος. Απαντώντας στον ισχυρισμό των αμερικάνικων καπνοβιομηχανιών, ότι τα προϊόντα τους είναι τα καλύτερα στον κόσμο, ένας ταϊλανδός μάρτυρας είπε: «Και εμείς βέβαια στο Χρυσό Τρίγωνο έχουμε μερικά από τα καλύτερα προϊόντα του κόσμου, αλλά ποτέ δεν ζητήσαμε να υπαχθούν στην αρχή του ελεύθερου εμπορίου (ΣτΜ εννοεί την ηρωίνη και άλλα παράγωγα του οπίου που παράγονται εκεί). Αντιθέτως, τα απαγορεύουμε». Η κριτική αυτή επαναφέρει στη μνήμη τον πόλεμο του οπίου, 150 χρόνια ωρίτερα, όταν η βρετανική κυβέρνηση ανάγκασε την Κίνα να ανοίξει τις πύλες της στο όπιο που προερχόταν από την βρετανική Ινδία, επικαλούμενη υποκριτικά τις αρετές του ελεύθερου εμπορίου, ενώ επέβαλε με την βία στην Κίνα μια ευρείας κλίμακας τοξικομανία.

Εδώ, έχουμε την πιο καυτή είδηση της ημέρας για τα ναρκωτικά. Φανταστείτε τους πηχυαίους τίτλους, «Η κυβέρνηση των ΗΠΑ, ο μεγαλύτερος έμπορος ναρκωτικών στον κόσμο». Σίγουρα, θα πουλούσε φύλλα. Αλλά η είδηση πέρασε χωρίς να γίνει καθόλου αναφορά σ' αυτή και χωρίς ούτε καν μια νύξη για τα εύλογα συμπεράσματα.

Μια άλλη όψη του προβλήματος των ναρκωτικών, στην οποία δεν δόθηκε καμιά σχεδόν προσοχή, είναι ο κυρίαρχος ρόλος της κυβέρνησης των ΗΠΑ στην ενθάρρυνση της διακίνη-

σης ναρκωτικών από την εποχή του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό συνέβη, κατά ένα μέρος, όταν οι ΗΠΑ άρχισαν να προχωρούν στην εφαρμογή του μεταπολεμικού στόχου τους, δηλαδή, της υπονόμησης της αντιφασιστικής αντίστασης, ενώ, ταυτόχρονα, το εργατικό κίνημα έγινε ένας από τους κύριους στόχους τους.

Στην Γαλλία, η απειλή της πολιτικής δύναμης και της επιρροής του εργατικού κινήματος έκανε εμφανή την παρουσία της, μέσα από τις προσπάθειές του να εμποδίσει τον εξοπλισμό των γαλλικών δυνάμεων που επεδίωκαν να ανακαταλάβουν την παλιά αποικία τους, το Βιετνάμ, με αμερικάνικη βοήθεια. Για τον λόγο αυτό, η CIA ανέλαβε το καθήκον να αποδυναμώσει και να διασπάσει το γαλλικό εργατικό κίνημα με τη βοήθεια κορυφαίων αμερικάνων εργατικών ηγετών, οι οποίοι ήταν απόλυτα υπερήφανοι για το ρόλο τους.

Ο στόχος αυτός απαιτούσε απεργοσπάστες και τραμπούκους και ο προμηθευτής υπήρχε, η μαφία. Φυσικά, δεν ανέλαβε αυτή την δουλειά μόνον για διασκέδαση. Ήθελε κάποια ανταμοιβή για τις προσπάθειές της. Και την έλαβε. Εξουσιοδοτήθηκε να επανασυστήσει το δίκτυο λαθρεμπορίου ηρωίνης το οποίο είχε εξαρθρωθεί από τις φασιστικές κυβερνήσεις - ο περίφημος «γαλλικός σύνδεσμος» που κυριαρχούσε στο εμπόριο ναρκωτικών μέχρι τη δεκαετία του 1960.

Στη συνέχεια, το κέντρο εμπορίας ναρκωτικών μετακινήθηκε στην Ινδοκίνα και ειδικότερα, στο Λάος και την Ταϊλάνδη. Αυτή η μετακίνηση ήταν ξανά αποτέλεσμα μιας επιχείρησης της CIA - του «μυστικού πολέμου» που διεξαγόταν σ' αυτές τις χώρες, κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ, από ένα στρατό μισθοφόρων, οι οποίοι ήθελαν φυσικά μια αμοιβή για την συνεισφορά τους. Αργότερα, όταν η CIA μετέφερε τις δραστηριότητές της στο Πακιστάν και το Αφγανιστάν, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών άνθισε εκεί.

Ο μυστικός πόλεμος εναντίον της Νικαράγουας, προσέφερε μια ακόμη ευκαιρία στους διακινητές ναρκωτικών της περιοχής, καθώς οι παράνομες πτήσεις που οργάνωνε η CIA για μεταφορά οπλισμού στις μισθοφορικές δυνάμεις των ΗΠΑ, παρείχαν έναν εύκολο τρόπο μεταφοράς ναρκωτικών πίσω στις ΗΠΑ, ενίοτε, μάλιστα, δια μέσου αμερικανικών αεροπορικών βάσεων, όπως αναφέρουν οι διακινητές.

Οι στενές διασυνδέσεις μεταξύ λαθρεμπορίου και διεθνούς τρομοκρατίας (που ορισμένες φορές ονομάζεται «αντιεξέγερση» ή «χαμηλής έντασης σύγκρουση» ή με άλλους ευφημισμού) δεν είναι κάτι περίεργο*. Οι μυστικές επιχειρήσεις απαιτούν μεγάλα χρηματικά ποσά, τα οποία δεν πρέπει να είναι ανιχνεύσιμα και γι' αυτό απαιτούν εγκληματικές ενέργειες. Τα υπόλοιπα είναι φυσικά επακόλουθα.

Ο πόλεμος είναι ειρήνη, η ελευθερία είναι σκλαβιά η άγνοια είναι δύναμη

Οι όροι του πολιτικού λόγου έχουν τυπικά δυο έννοιες. Η μία είναι η έννοια που δίδεται από το λεξικό και η άλλη είναι μια έννοια η οποία είναι χρήσιμη στην εξουσία - η δογματική έννοια.

Ας πάρουμε τη λέξη *δημοκρατία*. Σύμφωνα με την έννοια της κοινής λογικής, μια κοινωνία είναι δημοκρατική στο βαθμό που οι άνθρωποι μπορούν να συμμετέχουν με έναν ουσιαστικό τρόπο στην διαχείριση των υποθέσεών τους. Αλλά η δογματική έννοια της *δημοκρατίας* είναι διαφορετική - αναφέρεται σ' ένα σύστημα στο οποίο οι αποφάσεις λαμβάνονται

* ΣτΜ Βλ. *Το Μεγάλο Πραξικόπημα της Ηρωϊνης: μυστικές υπηρεσίες, τρομοκρατία, διεθνής φασισμός και ναρκωτικά*, εκδόσεις ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ (υπό έκδοση).

ικό τομείς της επιχειρηματικής κοινότητας και των συνδεδεμένων με αυτήν ελίτ. Ο ρόλος των ανθρώπων περιορίζεται στο να είναι απλοί «θεατές της δράσης» και όχι «συμμετέχοντες», όπως έχουν εξηγήσει κορυφαίοι θεωρητικοί της δημοκρατίας (σ' αυτή την περίπτωση, ο Γουόλτερ Λίπμαν). Τους επιτρέπεται να επικυρώνουν τις αποφάσεις των αρίστων και να παρέχουν την υποστήριξή τους στον ένα ή τον άλλο απ' αυτούς, ίχι όμως και να αναμειγνύονται σε θέματα που δεν είναι δική τους υπόθεση, όπως η δημόσια πολιτική.

Εάν κάποιες μερίδες του λαού εγκαταλείψουν την απάθειά τους και αρχίσουν να οργανώνονται, εισερχόμενες στον πολιτικό στίβο, αυτό δεν είναι δημοκρατία αλλά μάλλον *μια κρίση της δημοκρατίας*, με την ορθή τεχνική χρήση του όρου, μια απειλή που πρέπει να ξεπεραστεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο: Στο Ελ Σαλβαδόρ, με τα αποσπάματα θανάτου, στις ΗΠΑ, με πιο διακριτικούς και έμμεσους τρόπους.

Η πάρτε την φράση *ελεύθερη επιχείρηση*, ένας όρος που αναφέρεται ουσιαστικά σε ένα σύστημα δημόσιας χρηματοδότησης και ιδιωτικού κέρδους, με ευρείας κλίμακας κρατικό παρεμβατισμό στην οικονομία για να διατηρηθεί η ευημερία των πλουσίων. Όμοια, κάθε άλλη φράση που περιέχει τη λέξη «ελεύθερος/η», συνήθως σημαίνει το αντίθετο από το πραγματικό της νόημα.

Η πάρτε τη φράση *άμυνα εναντίον της επιθετικότητας*, μια φράση που χρησιμοποιείται, κατά κόρον, όταν θέλει κανείς να αναφερθεί στην επιθετικότητα. Όταν οι ΗΠΑ επιτέθηκαν στο Ν. Βιετνάμ στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ο φιλελεύθερος ήρωας Αντλάϊ Στίβενσον (μεταξύ άλλων) εξήγησε ότι υπερασπίζουμε το Ν. Βιετνάμ από την «εσωτερική επιθετικότητα» - δηλαδή, την επιθετικότητα των νοτιοβιετναμέζων αγροτών εναντίον της πολεμικής αεροπορίας των ΗΠΑ και ενός αμερικανοκίνητου στρατού μισθοφόρων οι οποίοι τους έδωχαν

από τα σπίτια τους και τους έστελναν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης όπου μπορούσαν να «βρούν προστασία» από τους αντάρτες του νότου. Στην πραγματικότητα, αυτοί οι αγρότες υποστήριζαν τους αντάρτες με την θέλησή τους, ενώ το καθεστώς, που ήταν πελάτης των ΗΠΑ, δεν απολάμβανε, στην πραγματικότητα, της λαϊκής υποστήριξης και αυτό το γεγονός ήταν παραδεκτό από όλες τις πλευρές.

Το δογματικό σύστημα πέτυχε τόσο πολύ τον σκοπό του ώστε ακόμη και σήμερα, 30 χρόνια αργότερα, η άποψη ότι οι ΗΠΑ επιτέθηκαν στο Ν. Βιετνάμ δεν αναφέρεται διόλου και είναι κάτι αδιανόητο για την μεγάλη πλειοψηφία. Τα πραγματικά γεγονότα του πολέμου, δεν υπάρχει τώρα καμιά πιθανότητα να συζητηθούν. Οι φρουροί της πολιτικής ορθότητας μπορεί να είναι απόλυτα υπερήφανοι για ένα επίτευγμα που θα ήταν δύσκολο να επαναληφθεί ακόμη και σε ένα καλά οργανωμένο ολοκληρωτικό κράτος.

Η πάρτε τον όρο *ειρηνευτική διαδικασία*. Ο αφελής μπορεί να σκεφτεί ότι αναφέρεται στις προσπάθειες εξεύρεσης ειρηνικής λύσης. Με αυτή την έννοια του όρου, θα λέγαμε ότι η ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή περιλαμβάνει την συνθήκη ειρήνης που πρόσφερε ο πρόεδρος της Αιγύπτου Σαντάτ στο Ισραήλ το 1971, υιοθετώντας μια γραμμή την οποία ουσιαστικά υποστήριζε ολόκληρος ο κόσμος συμπεριλαμβανομένης και της επίσημης πολιτικής των ΗΠΑ. Το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας τον Ιανουάριο του 1976, που κατέθεσαν οι κυριότερες Αραβικές χώρες με την υποστήριξη της ΟΑΠ (Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης) καλούσε για ένα διακανονισμό της αραβοϊσραηλινής διαμάχης με τη δημιουργία δυο κρατών, υπό τις ευλογίες σχεδόν ολόκληρης της παγκόσμιας κοινότητας: οι προσφορές της ΟΑΠ, στην διάρκεια της δεκαετίας του 1980, να διαπραγματευτεί με το Ισραήλ για αμοιβαία αναγνώριση και τα ετήσια ψήφισματα

της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, με πιο πρόσφατο, εκείνο του Δεκεμβρίου του 1990 (εγκρίθηκε με 142 ψήφους υπέρ και 2 κατά) που καλούσε για μια διεθνή συνδιάσκεψη πάνω στο αραβοϊσραηλιτικό πρόβλημα κλπ.

Αλλά οι υποψιασμένοι καταλαβαίνουν ότι αυτές οι προσπάθειες δεν συνιστούν μέρος της ειρηνευτικής διαδικασίας. Ο λόγος είναι ότι το νόημα του όρου ειρηνευτική διαδικασία στο Σύστημα Πολιτικής Ορθότητας, αναφέρεται στο τί πράττει η κυβέρνηση των ΗΠΑ - στις περιπτώσεις που ήδη έχουμε αναφέρει - που είναι η παρεμπόδιση των διεθνών προσπαθειών για εξεύρεση ειρηνικής λύσης. Οι περιπτώσεις που παρατέθηκαν δεν εμπίπτουν στα όρια της ειρηνευτικής διαδικασίας, διότι οι ΗΠΑ υποστήριζαν την απόρριψη της προσφοράς του Σαντάτ, από το Ισραήλ, προέβησαν βέτο στο ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας και αντιτέθηκαν στις διαπραγματεύσεις και την αμοιβαία αναγνώριση της ΟΑΠ και του Ισραήλ και συμφωνούν, με το Ισραήλ μονίμως, αντιτιθέμενες σε κάθε προσπάθεια για μια ειρηνική διπλωματική διευθέτηση στον Ο.Η.Ε. ή κάπου αλλού - ουσιαστικά, δια της προβολής βέτο.

Η ειρηνευτική διαδικασία περιορίζεται στις πρωτοβουλίες των ΗΠΑ ,οι οποίες καλούν για μια άνιση αμερικανόπνευστη διευθέτηση, χωρίς την αναγνώριση των παλαιστινιακών εθνικών δικαιών. Αυτός είναι ο τρόπος λειτουργίας της και όσοι είναι ανίκανοι να το αντιληφθούν αυτό, πρέπει να αναζητήσουν άλλο επάγγελμα.

Υπάρχουν πολλά άλλα παραδείγματα. Πάρτε τον όρο *ειδικά συμφέροντα*. Τα χρηματοδοτούμενα από τους ρεπουμπλικάνους συστήματα Δημοσίων Σχέσεων της δεκαετίας του 1980, κατηγορούσαν συνεχώς τους δημοκρατικούς ότι ήταν το κόμμα των ειδικών συμφερόντων: των γυναικών, των εργατών, της νεολαίας, των αγροτών, κοντολογής, του πληθυσμού. Υπήρχε μόνο ένας τομέας του πληθυσμού που δεν καταγράφηκε

ποτέ σαν ειδικό συμφέρον: οι εταιρείες και γενικά οι επιχειρήσεις και αυτό είναι λογικό. Στην γλώσσα της πολιτικής ορθότητας, τα (ειδικά) συμφέροντά τους είναι το εθνικό συμφέρον στο οποίο όλοι πρέπει να υποκλινόμαστε. Οι δημοκρατικοί ανταπάντησαν, διαμαρτυρόμενοι ότι δεν είναι το κόμμα των ειδικών συμφερόντων: έλεγαν ότι υπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα. Αυτό ήταν ορθό, αλλά το πρόβλημά τους έγκειτο στο ότι δεν διέθεταν την μονολιθική ταξική συνείδηση των ρεπουμπλικάνων αντίπαλών τους. Οι τελευταίοι, δεν έχουν καμιά αμφοβολία για το ποιός είναι ο ρόλος τους ως εκπροσώπων των ιδιοκτητών και των διαχειριστών της κοινωνίας, οι οποίοι διεξάγουν ένα σκληρό ταξικό πόλεμο εναντίον του γενικού πληθυσμού - υιοθετώντας συχνά μια χυδαία μαρξιστική ρητορική και απόψεις, προσφεύγοντας συχνά στην εθνικιστική υστερία, τον φόβο, τον τρόμο και το δέος για τους μεγάλους ηγέτες και άλλες δοκιμασμένες τεχνικές ελέγχου του πληθυσμού. Οι δημοκρατικοί είναι λιγότερο σαφείς ως προς το τί πιστεύουν και υποστηρίζουν και, επομένως, είναι λιγότερο αποτελεσματικοί στους προπαγανδιστικούς πολέμους.

Τέλος, πάρτε τον όρο *συντηρητικός*, ο οποίος έχει καταλήξει να αναφέρεται στους υποστηρικτές ενός ισχυρού κράτους το οποίο παρεμβαίνει αποφασιστικά στην οικονομία και την κοινωνική ζωή. Υποστηρίζουν τις υπέρογκες κρατικές δαπάνες και την μεταπολεμική κορύφωση των προστατευτικών μέτρων και της ασφάλειας εναντίον των κινδύνων που απειλούν την αγορά, περιορίζοντας τις ατομικές ελευθερίες δια μέσου νόμων και δικαστικών αποφάσεων, προστατεύοντας το άγιο Κράτος από αδικαιολόγητους ελέγχους των άσχετων πολιτών, κοντολογίς, αυτά τα προγράμματα τα οποία είναι το ακριβώς αντίθετο του παραδοσιακού συντηρητισμού. Πιστεύουν και είναι αφοσιωμένοι στο δόγμα ότι «οι άνθρωποι που είναι οι

ιδιοκτήτες της χώρας», επομένως «πρέπει και να την κυβερνούν», με τα λόγια του Πατέρα του Έθνους, Τζών Τζαϋ.

Δεν είναι πραγματικά τόσο δύσκολο, από τη στιγμή που αντιλαμβάνεται κανείς τους κανόνες. Για να έχει νόημα ο πολιτικός λόγος, είναι αναγκαίο να τον μεταφράσετε στην τρέχουσα γλώσσα, αποκωδικοποιώντας την διπλή γλώσσα των ΜΜΕ, των ακαδημαϊκών κοινωνικών επιστημόνων και του εγκόσμιου ιερατείου γενικότερα. Η λειτουργία του πολιτικού λόγου δεν είναι τόσο σκοτεινή: το θέμα είναι να καταστεί αδύνατο να βρεθούν λέξεις για να μιλήσει κανείς για θέματα ανθρώπινης σπουδαιότητας με ένα συνεκτικό τρόπο. Μπορεί να διασφαλιστεί το ότι θα γίνει ελάχιστα κατανοητό το πώς λειτουργεί η κοινωνία μας και το τί συμβαίνει στον κόσμο - μια τεράστια συνεισφορά στη *δημοκρατία*, όπως εννοεί τον όρο η πολιτική ορθότητα.

Σοσιαλισμός, αληθινός και ψεύτικος

Μπορεί κανείς να συζητά για την έννοια του όρου «σοσιαλισμός», αλλά εάν αυτός σημαίνει κάτι, σημαίνει τον έλεγχο της παραγωγής από τους ίδιους τους εργάτες, όχι από τους ιδιοκτήτες και τους διευθυντές οι οποίοι τους εξουσιάζουν και ελέγχουν όλες τις αποφάσεις είτε πρόκειται για μια καπιταλιστική επιχείρηση είτε για ένα απολυταρχικό κράτος.

Το να αναφέρουμε την Σοβιετική Ένωση σαν *σοσιαλιστική*, είναι μια ενδιαφέρουσα περίπτωση δογματικής διπλής γλώσσας. Το μπολσεβίκικο πραξικόπημα του Οκτωβρίου του 1917, παρέδωσε την κρατική εξουσία στους Λένιν και Τρότσκι οι οποίοι έσπευσαν να διαλύσουν τους πρώιμους σοσιαλιστικούς θεσμούς που αναπτύχθηκαν κατά την διάρκεια της λαϊκής επανάστασης των προηγούμενων μηνών, δηλαδή, τα εργοστασιακά συμβούλια, τα σοβιέτ και τελικά, κάθε όργανο λαϊκού

ελέγχου* και να μετατρέψουν την εργατική δύναμη σε ό,τι ονόμαζαν «εργατικό στρατό» υπό τις διαταγές του ηγέτη. Όπως κι αν αντιλαμβάνεσαι ουσιαστικά τον όρο «σοσιαλισμός», οι μπολσεβίκοι έσπευσαν αμέσως να καταστρέψουν τα υπάρχοντα στοιχεία του. Καμιά σοσιαλιστική παρέκκλιση δεν έχει επιτραπεί έκτοτε.

Αυτές οι εξελίξεις δεν εξέπληξαν τους κορυφαίους μαρξιστές διανοουμένους οι οποίοι επέκριναν επί χρόνια τις θεωρίες του Λένιν (όπως είχε κάνει και ο Τρότσκι), διότι οδηγούσαν στην συγκέντρωση της εξουσίας στα χέρια του κόμματος της πρωτοπορίας και των ηγετών του. Για την ακρίβεια, δεκαετίες πριν, ο αναρχικός στοχαστής Μπακούνιν είχε προβλέψει ότι η αναδυόμενη τάξη των διανοουμένων θα ακολουθούσε έναν από τους δυο δρόμους: είτε θα προσπαθούσε να εκμεταλλευτεί τους λαϊκούς αγώνες για να καταλάβει την κρατική εξουσία προς ίδιον όφελος, καθιστάμενη μια κτηνώδης και καταπιεστική κόκκινη γραφειοκρατία ή θα γινόταν ο διευθυντής και ιδεολογικός απολογητής των κρατικών καπιταλιστικών κοινωνιών, αν αποτύγχανε η λαϊκή επανάσταση· ήταν μια ευφυής παρατήρηση και ως προς τα δυο της σκέλη.

Τα δυο κύρια παγκόσμια συστήματα προπαγάνδας δεν συμφωνούν σε πολλά, αλλά όντως συμφωνούν στην χρήση του όρου «σοσιαλισμός», για να αναφερθούν στην άμεση καταστροφή κάθε στοιχείου σοσιαλισμού από τους μπολσεβίκους. Αυτό δεν πρέπει να μας εκπλήσσει. Οι μπολσεβίκοι ονομάζουν το σύστημα τους *σοσιαλιστικό*, για να εκμεταλλευθούν το ηθικό κύρος του σοσιαλισμού.

Η Δύση υιοθέτησε τον ίδιο όρο για τον αντίθετο λόγο: για να δυσφημήσει τα επίφοβα ελευθεριακά ιδεώδη, συνδέοντάς

* ΣτΜ Βλ. Γκομπέν-Ρόκερ-Άβριτς, *Η Ρώσικη Επανάσταση: η αποτυχία του κρατικού καπιταλισμού*, (εκδόσεις ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ).

τα με το μπολσεβίκικο κνούτο, για να υπονομεύσει τη λαϊκή πεποίθηση ότι μπορεί πραγματικά να υπάρξει πρόοδος προς μια δικαιότερη κοινωνία με δημοκρατικό έλεγχο πάνω στους βασικούς θεσμούς της και μέριμνα για τις ανθρώπινες ανάγκες και δικαιώματα. Αν ο σοσιαλισμός είναι η τυραννία των Λένιν και Στάλιν, τότε κάθε λογικός άνθρωπος θα πει: *δεν μου ταιριάζει* και αν αυτή είναι η μοναδική εναλλακτική λύση στον συλλογικό κρατικό καπιταλισμό, τότε πολλοί άνθρωποι θα υποταχθούν στις εξουσιαστικές δομές του, σαν τη μόνη λογική επιλογή.

Με την κατάρρευση του σοβιετικού συστήματος προσφέρεται μια ευκαιρία να αναβιώσει η ζωντανή και σθεναρή ελευθεριακή σοσιαλιστική σκέψη, η οποία δεν μπόρεσε να αντέξει, στις δογματικές και κατασταλτικές επιθέσεις των κυρίαρχων συστημάτων εξουσίας. Το πόσο μεγάλη είναι αυτή η ελπίδα δεν το γνωρίζουμε, αλλά τουλάχιστον έχει εκλείψει ένα εμπόδιο προς αυτή την κατεύθυνση. Με αυτή την έννοια, η εξαφάνιση της Σοβιετικής Ένωσης είναι μια μικρή νίκη του σοσιαλισμού, τόση όση και η ήττα των φασιστικών δυνάμεων.

Τα ΜΜΕ

Τα σημαντικότερα ΜΜΕ είτε ονομάζονται «φιλελεύθερα» είτε «συντηρητικά», είναι οργανισμοί που ανήκουν σε ακόμη μεγαλύτερους ομίλους εταιρειών και συνδέονται στενά μ' αυτούς: όπως και οι άλλοι οργανισμοί, πουλούν ένα προϊόν στην αγορά, αυτή η αγορά είναι οι διαφημιστές, δηλαδή, οι άλλες επιχειρήσεις. Το προϊόν είναι το κοινό. Τα κορυφαία ελιτίστικα ΜΜΕ που χαράσσουν τις βασικές γραμμές τις οποίες οι άλλοι υιοθετούν, έχουν ως προϊόν το σχετικά προνομιούχο κοινό.

Έτσι, έχουμε μείζονες οργανισμούς που πουλούν, σε ένα ικανοποιητικό βαθμό, εύπορο και προνομιούχο κοινό σε άλλες επιχειρήσεις. Δεν πρέπει λοιπόν να μας εκπλήσσει το ότι η εικόνα του κόσμου που παρουσιάζουν, αντιπροσωπεύει τα στενά και μονόπλευρα συμφέροντα και αξίες των πωλητών, των αγοραστών και του προϊόντος.

Άλλοι παράγοντες ενισχύουν την ίδια διαστρέβλωση. Οι διευθύνοντες την κουλτούρα (εκδότες, κορυφαίοι αρθρογράφοι) έχουν κοινά ταξικά συμφέροντα και σχέσεις με το κράτος, τους διευθυντές επιχειρήσεων και άλλους προνομιούχους κλάδους. Υπάρχει πράγματι μια σταθερή ροή ανθρώπων προς τις εταιρείες, την κυβέρνηση και τα ΜΜΕ. Οι προσβάσεις στην κρατική εξουσία είναι σημαντικός παράγοντας για να διατηρήσεις μια καλή θέση, οι «διαρροές» ειδήσεων, για παράδειγμα, είναι συχνά κατασκευάσματα και απάτες της εξουσίας σε συνεργασία με τα ΜΜΕ, τα οποία προσποιούνται ότι δεν γνωρίζουν την προέλευσή τους.

Σαν αντάλλαγμα, η κρατική εξουσία απαιτεί από αυτά συνεργασία και υποταγή. Άλλα κέντρα εξουσίας, επίσης, έχουν μηχανισμούς τιμωρίας για τυχόν παρεκκλίσεις από την ορθοδοξία, που κυμαίνονται από την εσκεμμένη πτώση των τιμών των μετοχών μέχρι ένα αποτελεσματικό μηχανισμό διασυρμού και δυσφήμισης.

Το αποτέλεσμα δεν είναι φυσικά απολύτως ομοιόμορφο. Για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των ισχυρών, τα ΜΜΕ πρέπει να παρουσιάσουν μια ρεαλιστική εικόνα του κόσμου. Έτσι, η επαγγελματική ακεραιότητα και τιμότητα ενίοτε αναμειγνύεται με την πρωταρχική αποστολή. Οι καλοί δημοσιογράφοι είναι τυπικά πλήρως ενημερωμένοι για τους παράγοντες που διαμορφώνουν το προϊόν των ΜΜΕ και προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τέτοια ανοίγματα, όταν τους παρέχεται η ευκαιρία. Το αποτέλεσμα είναι ότι μπορεί κανείς να διαχθεί

πολλά από μια κριτική και προσεκτική ανάγνωση αυτών που παράγουν τα ΜΜΕ.

Τα ΜΜΕ είναι απλά μέρος ενός ευρύτερου δογματικού συστήματος· άλλα μέρη του είναι οι έγκυρες εφημερίδες, τα σχολεία, τα πανεπιστήμια, οι ακαδημαϊκές υποτροφίες και τα παρόμοια. Γνωρίζουμε πολύ περισσότερα για τα έγκυρα ΜΜΕ, διότι οι κριτικοί αναλυτές της ιδεολογίας έχουν εστιάσει την προσοχή τους σ' αυτά. Το ευρύτερο σύστημα δεν έχει μελετηθεί τόσο πολύ, διότι είναι πολύ πιο δύσκολο να το ερευνήσεις συστηματικά. Αλλά υπάρχουν ισχυροί λόγοι που μας κάνουν να πιστεύουμε ότι εκφράζει τα ίδια συμφέροντα με τα ΜΜΕ, όπως θα ανέμενε κανείς.

Το δογματικό σύστημα, το οποίο παράγει ό,τι ονομάζουμε προπαγάνδα, όταν συζητά για τους εχθρούς, έχει δυο ξεχωριστούς στόχους. Ο ένας στόχος είναι ό,τι ενίοτε ονομάζεται «πολιτική τάξη», το 20% περίπου του πληθυσμού τα οποία είναι σχετικά μορφωμένο και λίγο-πολύ αρθρώνει κάποιο πολιτικό λόγο, παίζοντας κάποιο ρόλο στη λήψη αποφάσεων. Η εκ μέρους τους αποδοχή του δόγματος είναι βασικό γεγονός διότι είναι σε θέση να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν παράγοντας την πολιτική.

Ύστερα, υπάρχει το άλλο 80% περίπου του πληθυσμού. Αυτοί είναι κατά τον Λίπμαν «οι θεατές της δράσης», τους οποίους αναφέρει ως «το συγχυσμένο κοπάδι». Αυτοί υποτίθεται ότι πρέπει να υπακούουν σε εντολές και να μην φράζουν το δρόμο των σημαντικών ανθρώπων. Είναι ο στόχος των ΜΜΕ: των λαϊκών εφημερίδων, των κωμικών σήριαλ, των τηλεπαιγνιδιών κλπ.

Αυτοί οι τομείς του δογματικού συστήματος χρησιμεύουν στον αποπροσανατολισμό των μαζών και ενισχύουν τις βασικές κοινωνικές αξίες: την απάθεια, την υποταγή στην εξουσία, την υπέρτατη αρετή της απληστείας και του προσωπικού κέρ-

δους, την έλλειψη μέριμνας για τους άλλους, το φόβο για πραγματικούς ή φανταστικούς εχθρούς κλπ. Ο στόχος είναι να παραμείνει συγχυσμένο, το συγχυσμένο κοπάδι, αυτό δεν χρειάζεται να προβληματίζεται με το τί συμβαίνει στον κόσμο. Στην πραγματικότητα, αυτό είναι ανεπιθύμητο, διότι αν δει μεγάλο μέρος της πραγματικότητας αυτής, μπορεί να θελήσει να την αλλάξει.

Αυτό δεν σημαίνει ότι τα ΜΜΕ δεν μπορεί να επηρεαστούν από τον γενικό πληθυσμό. Οι κυρίαρχοι θεσμοί - πολιτικοί, οικονομικοί ή δογματικοί - δεν είναι απρόσβλητοι από τις λαϊκές πιέσεις. Το ανεξάρτητα (εναλλακτικά) ΜΜΕ μπορούν να παίξουν επίσης ένα σημαντικό ρόλο. Αν και έχουν σχεδόν πάντα εξ' ορισμού έλλειψη πόρων, κερδίζουν σε σπουδαιότητα με τον ίδιο τρόπο που το πετυχαίνουν οι λαϊκές οργανώσεις, συσπειρώνοντας, δηλαδή, ανθρώπους με περιορισμένους πόρους, οι οποίοι μπορούν να πολλαπλασιάσουν την αποτελεσματικότητα και αντίληψή τους, μέσω της αμοιβαίας αλληλεπίδρασής τους - ακριβώς, η δημοκρατική απειλή την οποία τόσο πολύ φοβούνται οι κυρίαρχες ελίτ.

ΟΙ ΗΠΑ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

Το Μεξικό (και το Ν. κεντρικό Λος Άντζελες)

Βρήκα κάπως άνιση την κάλυψη, εκ μέρους της πλειοψηφίας των ΜΜΕ, όσον αφορά το Μεξικό, κατά τη διάρκεια της συζήτησης για την NAFTA (Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής). Οι New York Times επέτρεψαν μια σειρά άρθρων που ανέφεραν ότι η επίσημη διαφθορά ήταν - και είναι - ευρύτατα διαδεδομένη στο Μεξικό. Για την ακρίβεια, σε ένα κύριο άρθρο απλά επιβεβαίωναν ότι ο Σαλίνας νόθευσε τα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών του 1988. Γιατί αυτή η πληροφορία ήρθε στο φως;

Νομίζω πως ήταν αδύνατο να θαφτεί, υπήρξαν ακόμη και κάποιες μεμονωμένες αναφορές στους Times για τις λαϊκές διαμαρτυρίες εναντίον της NAFTA. Ο Τίμ Γκόλντεν, ο απελσταλμένος τους στο Μεξικό, είχε στείλει μια ανταπόκριση, μια-δυο εβδομάδες πριν τις εκλογές, πιθανώς στις αρχές Νοεμβρίου του 1993, στην οποία ανέφερε ότι πολλοί μεξικάνοι εργάτες ανησυχούσαν για το ότι τα ημερομίσθιά τους θα μειώνονταν μετά την NAFTA. Την καθιέρωση, ακολούθησε το πιο ενδιαφέρον μέρος του ανέκδοτου.

Ειπώθηκε ότι αυτή αποδυναμώνει τις θέσεις ανθρώπων όπως ο Ρόζ Περώ και άλλοι, που πίστευαν ότι η NAFTA θα έβλαπτε τους αμερικανούς εργάτες προς όφελος των μεξικάνων συναδέλφων τους. Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι *όλοι* θα καταπιεστούν παρουσιάστηκε σαν μια κριτική εναντίον των ανθρώπων που αντιτίθενται στη NAFTA, εδώ στις ΗΠΑ!

Δεν υπήρξε σχεδόν καμιά συζήτηση εδώ για τις μεγάλης κλίμακας λαϊκές διαμαρτυρίες στο Μεξικό, στις οποίες συμμετείχε, για παράδειγμα, η μεγαλύτερη μη κυβερνητική εργατική ένωση (η κύρια εργατική ένωση είναι σχεδόν εξίσου ανεξάρ-

τητη με τις σοβιετικές εργατικές ενώσεις, αλλά υπάρχουν και ορισμένες ανεξάρτητες που αντιτάχθηκαν στη συμφωνία).

Τα περιβαλλοντικά κινήματα και τα περισσότερα από τα άλλα λαϊκά κινήματα αντιτάχθηκαν επίσης. Η Σύνοδος Μεξικάνων Επισκόπων επιδοκίμασε ολόψυχα τη θέση που πήραν οι λατινοαμερικάνοι επίσκοποι, όταν συναντήθηκαν στη Σάντα Ντομίνικο (πρωτεύουσα της Δομινικανής Δημοκρατίας) τον Δεκέμβριο του 1992.

Η συγκέντρωση στη Σάντα Ντομίνικο, ήταν η πρώτη μείζων Σύνοδος των λατινοαμερικάνων επισκόπων μετά από εκείνες στην Πουέμπλα (στο Μεξικό) και στο Μεντελίν (στην Κολομβία) στις δεκαετίες του 1960 και του 1970. Το Βατικανό προσπάθησε να την ελέγξει αυτή τη φορά και να εξασφαλίσει ότι δεν θα υποστήριζαν αυτές τις παράλογες ιδέες περί θεολογίας της απελευθέρωσης και προνομιακής υποστήριξης προς τους φτωχούς. Αλλά παρά την παρουσία της σιδηράς πυγμής του Βατικανού, οι επίσκοποι εμφανίστηκαν εντελώς εναντίον του νεοφιλελευθερισμού και των δομικών προσαρμογών και της πολιτικής του ελεύθερου εμπορίου, που στρέφονταν κατά των φτωχών. Αυτό δεν ανακοινώθηκε εδώ, απ' ό,τι γνωρίζω.

Υπήρξαν μεγάλες διώξεις των εργατικών ενώσεων στο Μεξικό. Η Φόρντ και η Φόλξβάγκεν είναι δυο σημαντικά παραδείγματα. Λίγα χρόνια νωρίτερα, η Φόρντ απλά απέλυσε όλο το μεξικάνικο εργατικό δυναμικό της, επαναπροσλαμβάνοντας μόνο με χαμηλότερα ημερομίσθια εκείνους οι οποίοι συμφωνούσαν να μην ανήκουν σε καμιά εργατική ένωση. Σ' αυτό, η Φόρντ είχε την υποστήριξη του κυβερνόντος PRI (το Συνταγματικό Επαναστατικό Κόμμα, το οποίο ελέγχει το Μεξικό από την δεκαετία του 1920).

Η περίπτωση της Φόλξβάγκεν είναι περίπου όμοια. Απέλυσαν εργάτες που υποστήριζαν μια ανεξάρτητη εργατική έ-

νωση και επαναπροσέλαβαν με χαμηλότερα ημερομίσθια εκείνους που συμφώνησαν να μην την υποστηρίξουν.

Λίγες εβδομάδες μετά τη ψηφοφορία για την NAFTA στις ΗΠΑ, απολύθηκαν από τα εργοστάσια των Τζέρνεραλ Ελεκτρικ και Χάνιγουελ εργάτες λόγω συνδικαλιστικής δράσης. Δεν ξέρω ποιά θα είναι το τελικό αποτέλεσμα, αλλά αυτός είναι ο στόχος συμφωνιών όπως η NAFTA

Ήδη από τις αρχές Ιανουαρίου του 1994, σας είχε ζητηθεί από τον εκδότη της Washington Post να παραδώσετε την πρωτοχρονιά ένα άρθρο για την εξέγερση της Τσιάπας (μια πολιτεία στο Ν. άκρο του Μεξικού, δίπλα στη Γουατεμάλα). Ήταν η πρώτη φορά που η Post σας ζήτησε να γράψετε κάτι;

Ναι, ήταν πράγματι η πρώτη φορά. Με εξέπληξε κάπως, αφού ποτέ δεν μου είχε ζητηθεί να γράψω για λογαριασμό μιας εφημερίδας εθνικής εμβέλειας. Έτσι, έγραψα ένα άρθρο - προοριζόταν για το ένθετο της εφημερίδας που ονομάζεται *Κυριακάτικη Άποψη* - αλλά δεν το δημοσίευσαν.

Δόθηκε κάποια εξήγηση;

Όχι. Από ό,τι γνωρίζω έφθασε στο τυπογραφείο. Ο εκδότης που το είχε παραγγείλει μου τηλεφώνησε, προφανώς μετά τη λήξη της προθεσμίας, ότι εκείνος το είχε εγκρίνει, αλλά απλά ακυρώθηκε η δημοσίευσή του από υψηλότερο κλιμάκιο. Δεν ξέρω τίποτα περισσότερο γι' αυτό το θέμα.

Αλλά μπορώ να μαντέψω. Το άρθρο αφορούσε την Τσιάπας, αλλά αφορούσε επίσης και την NAFTA και πιστεύω ότι η *Washington Post* ήταν ακόμη πιο ακραία και από τους *Times*, αρνούμενη να επιτρέψει οποιαδήποτε συζήτηση πάνω σ' αυτό το θέμα.

Ό,τι συνέβη στην Τσιάπας δεν ήταν και τόσο απρόσμενο. Στην αρχή, η κυβέρνηση πίστευε ότι θα μπορούσε απλά να καταστείλει την εξέγερση, εφαρμόζοντας τρομακτική βία, αλλά μετά υποχώρησε και αποφάσισε να το κάνει με πιο εκλυτικές μορφές βίας, όταν κανένας δεν θα παρακολουθούσε πλέον τα γεγονότα. Ένα από τα στοιχεία του λόγου για τον οποίο υποχώρησαν, ήταν σίγουρα ο φόβος τους ότι υπήρχε πάρα πολλή συμπάθεια προς την εξέγερση σ' ολόκληρο το Μεξικό. Αν προέβαιναν σε άγρια καταστολή, θα δημιουργούσαν στον εαυτό τους πολλά προβλήματα σε όλο το Μεξικό, μέχρι τα σύνορα με τις ΗΠΑ

Οι ινδιάνοι Μάγια στην Τσιάπας, είναι, από κάθε άποψη, οι πιο καταπιεσμένοι άνθρωποι στο Μεξικό, πάντως τα προβλήματά τους είναι κοινά με αυτά της μεγάλης πλειοψηφίας του μεξικάνικου πληθυσμού. Αυτή η δεκαετία των νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων είχε ως αποτέλεσμα ελάχιστη οικονομική πρόοδο στο Μεξικό, αλλά έχει πολώσει δραστικά την κοινωνία. Το μερίδιο των εργατών από το εθνικό εισόδημα έχει μειωθεί δραματικά. Ο αριθμός των δισεκατομμυριούχων αντιθέτως αυξήθηκε πολύ.

Σε εκείνο το ανέκδοτο άρθρο της Post, γράφατε ότι η διαμαρτυρία των ινδιάνων αγροτών στη Τσιάπας προσφέρει «μόνο μια αμυδρή εικόνα των ωρολογιακών βομβών που αναμένεται να εκραγούν και όχι μόνο στο Μεξικό». Τι είχατε υπόψη σας;

Πάρτε το νότιο κεντρικό Λος Άντζελες, για παράδειγμα. Από πολλές πλευρές είναι εντελώς διαφορετικές κοινωνίες βέβαια, αλλά υπάρχουν ορισμένα κοινά σημεία με την εξέγερση στην Τσιάπας. Το νότιο κεντρικό Λος Άντζελες ήταν κάποτε ένα μέρος όπου οι άνθρωποι είχαν εργασία και ένα κάποιο βιοτικό επίπεδο, αυτά όμως έχουν καταστραφεί - σε μεγάλο

βαθμό από τις κοινωνικοοικονομικές διαδικασίες για τις οποίες μιλάμε.

Για παράδειγμα, τα εργοστάσια επίπλων μεταφέρθηκαν στο Μεξικό, όπου μπορούν να μολύνουν την ατμόσφαιρα με λιγότερα έξοδα. Η πολεμική βιομηχανία, κατά κάποιο τρόπο, έχει πάρει την κατιούσα. Οι άνθρωποι έβρισκαν εργασία στη βιομηχανία χάλυβα και τώρα δεν βρίσκουν πια, έτσι εξεγέρθηκαν. Η εξέγερση στη Τσιάπας ήταν τελείως διαφορετική. Ήταν πολύ πιο οργανωμένη και πολύ πιο δημιουργική. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ μιας κοινωνίας που έχει χάσει τελείως τις ηθικές της αξίες όπως αυτή του νότιου κεντρικού Λος Άντζελες και μιας κοινωνίας που διατηρεί κάποιο είδος αξιοπρέπειας και κοινοτικής ζωής.

Αν συγκρίνουμε το καταναλωτικό επίπεδο, αναμφίβολα οι χωρικοί στην Τσιάπας είναι φτωχότεροι από τους ανθρώπους του νότιου κεντρικού Λος Άντζελες. Υπάρχουν λιγότερες συσκευές τηλεόρασης ανά κάτοικο. Αλλά με άλλα σημαντικότερα κριτήρια - όπως η κοινωνική συνοχή - η Τσιάπας είναι πιο αναπτυγμένη. Στις ΗΠΑ, έχουμε κατορθώσει, όχι μόνο να πολώσουμε τις κοινότητες αλλά επίσης να καταστρέψουμε τις δομές τους. Αυτός είναι ο λόγος που υπάρχει αχαλίνωτη βία.

Αϊτή

Ας μείνουμε στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, την οποία (ο πρώην υπουργός Πολέμου των ΗΠΑ) ο Χένρυ Στίμσον ονόμαζε «η μικρή περιοχή μας εδώ δίπλα, που δεν ενόχλησε ποτέ κανέναν». Ο Ζιάν Μπερτράντ Αριστίνι εξελέγη πρόεδρος της Αϊτής με ό,τι ευρέως περιγράφηκε ως ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές. Μπορείτε να σχολιάσετε τα γεγονότα που συνέβησαν έκτοτε;

Όταν ο Αριστίντ κέρδισε τις εκλογές, το Δεκέμβριο του 1990 (ανέλαβε καθήκοντα τον Φεβρουάριο του 1991) ήταν μια μεγάλη έκπληξη. Ανέβηκε στην εξουσία με τη βοήθεια ενός δικτύου λαϊκών αγροτικών οργανώσεων που ονομάζονταν *Lavalas* - η πλημμύρα, δηλαδή - για την ύπαρξη του οποίου οι ξένοι παρατηρητές δεν είχαν την παραμικρή ιδέα (μια και δεν παρατηρούν το τί συμβαίνει μεταξύ των φτωχών. Ήταν μια πολύ εκτεταμένη και επιτυχή οργάνωση και η εμφάνιση αυτής της μαζικής λαϊκής οργάνωσης από το πουθενά, κατάφερε να οδηγήσει τον υποψήφιο της στην εξουσία.

Οι ΗΠΑ ήταν πρόθυμες να υποστηρίξουν τις δημοκρατικές εκλογές, υπολογίζοντας ότι ο υποψήφιος τους, ένα πρώην στέλεχος της Παγκόσμιας Τράπεζας ονόματι Μάρκ Μπαζέν, θα κέρδιζε άνετα. Διέθετε όλους τους χρηματικούς πόρους και υποστήριξη και φαινόταν σαν βέβαιος νικητής. Τελικά, έλαβε το 14% των ψήφων ενώ ο Αριστίντ περίπου το 67%.

Το μόνο ερώτημα που θα μπορούσε να περάσει από το μυαλό κάποιου που κατέχει ορισμένες ιστορικές γνώσεις ήταν: πώς οι ΗΠΑ θα έβγαζαν από την μέση τον Αριστίντ; Η καταστροφή πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις τους πρώτους 7 μήνες της διακυβέρνησης του Αριστίντ. Υπήρξαν κάποιες πραγματικά εκπληκτικές εξελίξεις.

Η Αιτή είναι φυσικά μια φτωχή χώρα με απαίσιες συνθήκες ζωής. Ο Αριστίντ πάντως άρχισε να κερδίζει πόντους. Μπόρεσε να μειώσει τη διαφθορά σε μεγάλο βαθμό και να περιορίσει την υπερβολικά διογκωμένη κρατική γραφειοκρατία. Κέρδισε πολλούς διεθνείς επαίνους γι' αυτό, ακόμη και από τους διεθνείς δανειοδοτικούς οργανισμούς, οι οποίοι του πρόσφεραν δάνεια με ευνοϊκούς όρους γιατί εξετίμησαν όσα έκανε.

Επιπλέον, περιόρισε την διακίνηση των ναρκωτικών. Η ροή τον προσφύγων προς τις ΗΠΑ ουσιαστικά ανεκόπη. Οι

ωμότητες που διαπράττονταν ήταν λιγότερες απ' ό,τι στο παρελθόν ή απ' ό,τι θα ήταν στο μέλλον. Υπήρχε σημαντικό ποσοστό λαϊκής συμμετοχής στα δρώμενα, αν και οι αντιθέσεις είχαν αρχίσει ήδη να εμφανίζονται και υπήρχαν περιορισμοί στο τί μπορούσε να κάνει.

Όλα αυτά έκαναν τον Αριστίντ λιγότερο αποδεκτό από την πλευρά των ΗΠΑ οι οποίες προσπάθησαν να τον υπονομεύσουν με αυτά που ονομάζουν - φυσικά - «προγράμματα ενίσχυσης της δημοκρατίας». Οι ΗΠΑ, οι οποίες ποτέ δεν είχαν ενδιαφερθεί για τον συγκεντρωτισμό της εξουσίας στην Αϊτή, όταν οι δικοί τους ευνοούμενοι δικτάτορες ήταν επικεφαλής, ξαφνικά άρχισαν να δημιουργούν εναλλακτικά ιδρύματα που στόχευαν στην υπονόμευση της εκτελεστικής εξουσίας, υποτίθεται προς όφελος μιας περισσότερο διευρυνμένης δημοκρατίας. Ένας αριθμός απ' αυτές τις δήθεν ομάδες εργασίας και ανθρώπινων δικαιωμάτων, απετέλεσαν τις κυβερνητικές αρχές μετά το πραξικόπημα που έγινε στις 30 Σεπτεμβρίου του 1991.

Ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών, σαν αντίδραση προς το πραξικόπημα, κήρυξε εμπάργκο εναντίον της Αϊτής και οι ΗΠΑ το υιοθέτησαν, με φανερή όμως απροθυμία. Η κυβέρνηση Μπούς εστίασε την προσοχή στις δήθεν ωμότητες και αντιδημοκρατικές δραστηριότητες του Αριστίντ, υποβαθμίζοντας τις μεγάλες ωμότητες που έγιναν αμέσως μετά το πραξικόπημα. Τα ΜΜΕ ακολούθησαν την γραμμή του Μπούς, φυσικά και ενώ ο λαός σφαγιαζόταν στους δρόμους του Πόρτο-Πρένς (πρωτεύουσα της Αϊτής), τα ΜΜΕ εστίαζαν την προσοχή τους στις δήθεν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επί κυβέρνησης Αριστίντ.

Οι πρόσφυγες άρχισαν πάλι να φεύγουν, διότι η κατάσταση επιδειωνόταν ραγδαία. Η κυβέρνηση Μπούς τους εμπόδιζε - κήρυξε ναυτικό αποκλεισμό για την ακρίβεια - και τους έστελνε πίσω. Μέσα σε διάστημα δυο μηνών, η κυβέρνηση

Μπούς είχε ήδη υπονομεύσει το εμπάργκο, κάνοντας μια μικρή εξαίρεση - οι αμερικανικής ιδιοκτησίας εταιρείες είχαν το δικαίωμα να το καταστρατηγούν. Οι *New York Times* ονόμασαν αυτή την ενέργεια «σωστό συντονισμό» του εμπάργκο για προώθηση της αποκατάστασης της δημοκρατίας!

Στο μεταξύ, οι ΗΠΑ, που ως γνωστό είναι ικανές να ασκήσουν πίεση όταν το θέλουν, δεν βρήκαν τρόπο να επηρεάσουν οποιοδήποτε άλλο να κηρύξει εμπάργκο, ούτε καν την γειτονική Δομινικανή Δημοκρατία και η όλη υπόθεση εξελίχθηκε ουσιαστικά σε φάρσα. Πολύ σύντομα, ο Μάρκ Μπαζέν, ο εκλεκτός των ΗΠΑ, βρέθηκε στην εξουσία σαν πρωθυπουργός, έχοντας πίσω του τους κυρίαρχους στρατηγούς. Εκείνο τον χρόνο, το 1992, το εμπόριο των ΗΠΑ με την Αϊτή δεν υπολείπεται του συνήθους, παρά το λεγόμενο εμπάργκο (οι αριθμοί του υπουργείου Εμπορίου το αποδεικνύουν, αλλά δεν πιστεύω ότι ο Τύπος το ανακοίνωσε ποτέ).

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, ο Κλίντον επιτέθηκε βίαια κατά της κυβέρνησης Μπούς για την απάνθρωπη πολιτική της να αναγκάζει τους πρόσφυγες να επιστρέφουν σ' αυτό το θάλαμο βασανιστηρίων, ο οποίος αποτελεί, παρεμπιπτόντως, μια ωμή παραβίαση της Παγκόσμιας Διακηρύξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την οποία ισχυριζόμαστε ότι εφαρμόζουμε. Ο Κλίντον ισχυρίστηκε ότι θα άλλαζε όλη αυτή την κατάσταση, αλλά η πρώτη του ενέργεια μετά την εκλογή του, πριν ακόμα αναλάβει καθήκοντα, ήταν να επιβάλει ακόμα σκληρότερα μέτρα για να αναγκάσει τους πρόσφυγες να επιστρέψουν σ' εκείνη την κόλαση.

Έκτοτε, είναι απλά θέμα να παρακολουθήσει κανείς τί είδους λεπτότητα θα χρησιμοποιείτο για να εξασφαλιστεί το ότι η εκλεγμένη από το λαό κυβέρνηση της Αϊτής δεν θα ανελάμβανε ξανά την διακυβέρνηση της χώρας· δεν της έχει απομείνει, εξάλλου και πολύς χρόνος για να κυβερνήσει (οι επόμενες

εκλογές έχουν προγραμματιστεί για τον Δεκέμβριο του 1995), έτσι οι ΗΠΑ, λίγο πολύ, κέρδισαν το παιχνίδι.

• Εν τω μεταξύ, η τρομοκρατία και οι ωμότητες αυξάνονται. Οι λαϊκές οργανώσεις αποδεκατίζονται. Παρόλο που το λεγόμενο εμπάργκο παραμένει εν ισχύ, το εμπόριο με τις ΗΠΑ συνεχίζεται και, για την ακρίβεια, αυξήθηκε κατά 50% επί Κλίντον. Η Αϊτή, ένα νησί που λιμοκτονεί, εξάγει τρόφιμα στις ΗΠΑ περίπου 35 φορές περισσότερα τώρα επί Κλίντον, απ' ό,τι εξήγαγε την εποχή του Μπούς.

Τα μπαλάκια του μπίζ-μπωλ φθάνουν εδώ απρόσκοπτα. Παράγονται σε εργοστάσια αμερικάνικης ιδιοκτησίας, όπου οι γυναίκες που τα κατασκευάζουν λαμβάνουν 10 σέντς την ώρα - αν καταφέρουν να παράγουν την καθορισμένη ποσότητα και επειδή το να παράγουν την καθορισμένη ποσότητα είναι τελείως αδύνατο, λαμβάνουν, στην πραγματικότητα, περί τα 5 σέντς (13,5 δρ.) την ώρα.

Τα μπαλάκια του σόφτ-μπώλ από την Αϊτή διαφημίζονται στις ΗΠΑ σαν εξαιρετικά καλά, διότι εμβαπτίζονται με το χέρι σε κάποιο χημικό παρασκεύασμα που τα καθιστά πιο ανθεκτικές. Οι διαφημίσεις δεν αναφέρουν όμως ότι αυτή η χημική ουσία είναι τοξική και ότι σαν επακόλουθο, οι γυναίκες δεν αντέχουν για μεγάλο διάστημα σ' αυτή την εργασία.

Όταν ο Αριστίντ ήταν στην εξορία, του είχε ζητηθεί να κάνει παραχωρήσεις στην στρατιωτική χούντα και τη δεξιά επιχειρηματική τάξη. Αυτό είναι κάπως περίεργο, το θύμα - το αδικούμενο μέρος - να κάνει παραχωρήσεις στον θύτη του.

Είναι όμως απολύτως κατανοητό. Η κυβέρνηση του Αριστίντ είχε μια εντελώς λανθασμένη βάση υποστήριξης. Οι ΗΠΑ προσπαθούσαν για πολύ καιρό να τον πείσουν «να διευρύνει την κυβέρνησή του προς όφελος της δημοκρατίας».

Αυτό σήμαινε να αποκλείσει τα δυο τρίτα του πληθυσμού που τον ψήφισαν και να φέρει στο προσκήνιο αυτούς που ονο-

μάζονται μετριοπαθή στοιχεία της επιχειρηματικής τάξης - τους ντόπιους ιδιοκτήτες ή διευθυντές των εργοστασίων παραγωγής υφασμάτων και μπαλών του μπέιζ-μπωλ και αυτούς που συνδέονται με τις αγροτικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ. Το να μην βρίσκονται στην εξουσία αυτοί, δεν είναι δημοκρατικό.

Τα ακραία στοιχεία της επιχειρηματικής τάξης πιστεύουν ότι απλά πρέπει να τους σφάζουν όλους, να τους κόψουν κομματάκια, να παραμορφώσουν το πρόσωπό τους και να τους πετάξουν μέσα στα αρδευτικά κανάλια. Οι μετριοπαθείς πιστεύουν ότι πρέπει να τους έχεις να εργάζονται στην αλυσίδα παραγωγής σου για 14 σέντς (38 δραχμές) την ώρα, κάτω από συνθήκες που ούτε καν μπορούν να περιγραφούν.

Φέρτε λοιπόν τους μετριοπαθείς στο προσκήνιο, δώστε τους την εξουσία και τότε θα έχουμε μια πραγματική δημοκρατία. Ο Αριστίντ, όντας, κάπως «οπισθοδρομικός» και «ζόρικο», δεν ήταν πρόθυμος να το δεχτεί.

Η πολιτική του Κλίντον έχει γίνει τόσο κυνική και προκλητική ώστε έχει χάσει σχεδόν όλη την εσωτερική υποστήριξη επί του θέματος. Ακόμα και οι εφημερίδες της επικρατούσας τάσης, τον κατηγορούν γι' αυτό. Έτσι, θα πρέπει να υπάρξουν κάποιες απλώς διακοσμητικές αλλαγές.

Αν, όμως, δεν υπάρξει μεγάλη λαϊκή πίεση, η πολιτική μας θα συνεχιστεί και πολύ σύντομα θα έχουμε τους «μετριοπαθείς» στην εξουσία.

Ας πούμε ότι ο Αριστίντ «αποκαθίσταται». Με δεδομένη την καταστροφή των λαϊκών οργανώσεων και τη διάλυση του κοινωνικού ιστού, ποιές είναι οι προοπτικές που έχει τόσοσ αυτός όσο και η χώρα;

Κάποιες από τις εκ του σύνεγγυς παρατηρήσεις έχουν γίνει από την America's Watch (μια οργάνωση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με έδρα τις ΗΠΑ). Έδωσαν σ' αυτό το πρόβλημα, μια απάντηση την οποία εγώ θεώρησα α-

ληθοφανή. Στις αρχές του 1993, είπαν ότι τα πράγματα έχουν φθάσει σε τέτοιο σημείο, ώστε και αν ακόμα ο Αριστίντ αποκαθίστατο, η ζωνηρή και σφριγηλή πολιτική κοινωνία που βασιζόταν στις αγροτικές οργανώσεις και τον είχε φέρει στην εξουσία, έχει αποδεκατιστεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε είναι απίθανο να έχει οποιαδήποτε λαϊκή υποστήριξη για να πετύχει κάτι.

Δεν γνωρίζω αν είναι αλήθεια ή όχι, διότι κανένας δεν γνωρίζει τίποτα περισσότερο για το πόσο ισχυρές ήταν αυτές οι ομάδες, τότε στην αρχή. Οι άνθρωποι διαθέτουν αποθέματα θάρρους τα οποία συχνά είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς. Όμως, πιστεύω ότι αυτό είναι το σχέδιο - να αποδεκατιστούν οι οργανώσεις, να εκφοβιστούν οι άνθρωποι τόσο πολύ, ώστε να μην ενοχλήσει αν γίνουν δημοκρατικές εκλογές.

Υπήρξε μια ενδιαφέρουσα Σύνοδος που έγινε από τους Ιησουίτες του Ελ Σαλβαδόρ, αρκετούς μήνες πριν από τις εκλογές στη χώρα. Το πόρισμα της δόθηκε στη δημοσιότητα τον Ιανουάριο του 1994. Μιλούσαν για την προετοιμασία των εκλογών και την υπάρχουσα τρομοκρατία η οποία ήταν αναμφίβολη. Αναφέρουν ότι το μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα της τρομοκρατίας - από την οποία είχαν και αυτοί αρκετή εμπειρία - είναι ο περιορισμός των προσδοκιών των ανθρώπων, κάνοντάς τους να πιστέψουν ότι δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις και να σβήσει έτσι κάθε ελπίδα. Από την στιγμή που το πετυγχάνεις αυτό, μπορείς να διεξάγεις εκλογές χωρίς ν' ανησυχείς υπερβολικά.

Αν οι άνθρωποι εκφοβιστούν αποτελεσματικά, αν οι λαϊκές οργανώσεις καταστραφούν σε ικανοποιητικό βαθμό, αν οι άνθρωποι πεισθούν ότι είτε θ' αποδεχθούν την εξουσία εκείνων που έχουν τα όπλα είτε διαφορετικά θα ζήσουν και θα πεθάνουν μέσα σε μια αθεράπευτη φτώχεια, τότε οι εκλογές που

διεξάγεις θα έχουν το αποτέλεσμα που επιθυμείς. Και όλοι θα ζητωκραυγάζουν.

Οι κουβανοί πρόσφυγες θεωρούνται πολιτικοί πρόσφυγες και γίνονται αμέσως δεκτοί στις ΗΠΑ, ενώ οι αιτινοί πρόσφυγες ονομάζονται οικονομικοί πρόσφυγες και δεν τους επιτρέπεται η είσοδος.

Αν κοιτάξεις στα αρχεία, πολλοί από τους αιτινούς πρόσφυγες στους οποίους δεν δόθηκε πολιτικό άσυλο από τις ΗΠΑ, επειδή δεν θεωρήθηκαν πολιτικοί πρόσφυγες, βρέθηκαν λίγες μέρες αργότερα κατακρεουργημένοι στους δρόμους της Αϊτής.

Υπήρξαν μερικές ενδιαφέρουσες διαρροές από την INS (Υπηρεσία Αλλοδαπών και Πολιτογράφησης). Η μια από ένα στέλεχος της INS το οποίο είχε εργαστεί στην πρεσβεία μας στο Πόρτ-ο-Πρένς. Σε μια συνέντευξή του προς τον Ντένις Μπέρσταν του ΚΡΡΑ, ενός ραδιοσταθμού στο Μπέρκλεϋ της Καλιφόρνιας που χρηματοδοτείται από τους ακροατές, περιέγραψε με λεπτομέρεια πως δεν κάνουν ούτε καν τις τυπικές ενέργειες να ελέγξουν τα αποδεικτικά στοιχεία ανθρώπων που υποβάλλουν αίτηση για πολιτικό άσυλο. Την ίδια περίπου εποχή, διέρρευσε ένα έγγραφο από το τμήμα προστασίας των συμφερόντων των ΗΠΑ στην Αβάνα (το οποίο εξετάζει τις αιτήσεις για άσυλο στις ΗΠΑ) όπου διετύπωναν παράπονα ότι δεν μπορούν να βρουν δικαιολογημένες περιπτώσεις για παροχή ασύλου. Εκείνοι που προσέρχονται για να υποβάλλουν αίτηση, αδυνατούν να αποδείξουν ότι όντως υφίστανται διώξεις. Στην καλύτερη περίπτωση, προβάλλουν ως αιτία διάφορα είδη τλαιπωρίας που υφίστανται, τα οποία όμως είναι ανεπαρκή για να δικαιολογήσουν το αίτημά τους. Έτσι, έχουν οι δυο περιπτώσεις όταν τις αντιπαραβάλλουμε.

Πρέπει να αναφέρω ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, μόλις προέβη σε μια μικρή τροποποίηση της σχετικής

νομοθεσίας, η οποία καθιστά την παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου και της Παγκόσμιας Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από τις ΗΠΑ ακόμα πιο βάνουση. Τώρα, οι αιτινοί πρόσφυγες, που φτάνουν ως εκ θαύματος στα χωρικά ύδατα των ΗΠΑ, μπορούν να σταλούν πίσω. Αυτό δεν επιτρεπόταν ποτέ παλιά και αμφιβάλλω αν άλλες χώρες το επιτρέπουν.

Νικαράγουα

Θυμάστε το θόρυβο που είχε ξεσηκωθεί, στην δεκαετία του 1980, για το ότι οι Σαντινίστας καταπίεζαν τους ινδιάνους Μισκίτος που ζούσαν στις ακτές του Ατλαντικού, στη Νικαράγουα. Ο πρόεδρος Ρίγκαν, με το ανεπανόληπτο και υπερπτικό ύφος του, έλεγε ότι ήταν «μια εκστρατεία πραγματικής γενοκτονίας». Η πρέσβειρα των ΗΠΑ, Τζίν Κέρκπάτρικ, ήταν λίγο πιο συγκρατημένη, την ονόμαζε «η πιο μαζική καταπίεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κεντρική Αμερική». Τι συμβαίνει τώρα με τους Μισκίτος;

Ο Ρίγκαν και η Κέρκπάτρικ μιλούσαν για ένα επεισόδιο στο οποίο, σύμφωνα με την America's Watch, αρκετές δεκάδες Μισκίτος σκοτώθηκαν και πολλοί άλλοι μετακινήθηκαν από τα σπίτια τους μάλλον με βίαιο τρόπο, κατά την διάρκεια του πολέμου με τους Κόντρας. Οι τρομοκρατικές δυνάμεις των ΗΠΑ είχαν εισβάλλει στην περιοχή και οι Σαντινίστας αντέδρασαν κατ' αυτό τον τρόπο. Βεβαίως, επρόκειτο για ωμότητα. Αλλά ήταν αμελητέα σε σχέση με τις ωμότητες - για τις οποίες η Τζίν Κέρκπάτρικ πανηγύριζε - που διαπράττονταν στις γειτονικές χώρες την ίδια εποχή, ενώ στη Νικαράγουα, το μεγαλύτερο μέρος των ωμοτήτων διεπράχθη από τους λεγόμενους «Μαχητές της Ελευθερίας».

Τί συμβαίνει τώρα με τους Μισκίτος; Όταν πήγα στη Νικαράγουα τον Οκτώβριο του 1993, εκκλησιαστικές πηγές - κυρίως η Χριστιανική Ευαγγελική Εκκλησία η οποία δρα στις ακτές του Ατλαντικού - είχαν αναφέρει ότι 100.000 Μισκίτος λιμοκτονούσαν σαν αποτέλεσμα της πολιτικής που εφαρμόζαμε στη Νικαράγουα. Ούτε μια λέξη δεν αφιερώνεται σ' αυτό το γεγονός από τα ΜΜΕ εδώ (τώρα τελευταία έγιναν κάποιες ελάσσονες αναφορές).

Οι άνθρωποι, εδώ στις ΗΠΑ, ανησυχούν για το γεγονός ότι μια τυπική συνέπεια των θριάμβων των ΗΠΑ στον Τρίτο Κόσμο, είναι ότι οι χώρες τις οποίες υποτάσσουμε, γίνονται αμέσως μεγάλα κέντρα διακίνησης ναρκωτικών. Αυτό οφείλεται σε έναν σοβαρό λόγο: είναι μέρος του συστήματος αγοράς που τους επιβάλλαμε.

Η Νικαράγουα κατάληξε να γίνει ένα μεγάλο διαμετακομιστικό κέντρο ναρκωτικών. Μια μεγάλη ποσότητα ναρκωτικών περνά δια μέσου των ακτών του Ατλαντικού, τώρα που όλο το κυβερνητικό σύστημα της Νικαράγουας έχει καταρρεύσει. Στις περιοχές μεταφόρτωσης ναρκωτικών, συνήθως η χρήση ναρκωτικών προσλαμβάνει διαστάσεις επιδημίας και αυτό συμβαίνει τώρα ανάμεσα στους Μισκίτος και κυρίως ανάμεσα στους άντρες που κάνουν καταδύσεις για να αλιεύσουν αστακούς και άλλα οστρακόδερμα. Τόσο στη Νικαράγουα όσο και στην Ονδούρα, αυτοί οι Μισκίτος δύτες, αναγκάζονται, λόγω των οικονομικών περιστάσεων, να κάνουν καταδύσεις σε μεγάλα βάθη, χωρίς τον κατάλληλο εξοπλισμό. Ο εγκέφαλός τους υφίσταται ανεπανόρθωτες βλάβες και πεθαίνουν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Προσπαθώντας να φτάσουν το προκαθορισμένο όριο απόδοσης, οι δύτες κάνουν χρήση κοκαΐνης, διότι τους βοηθά να αντέξουν τον πόνο.

Επειδή υπάρχει ανησυχία για τα ναρκωτικά εδώ στις ΗΠΑ, αυτή η ιστορία περνά στον Τύπο. Αλλά κανείς δεν ενδιαφέρε-

ται τόσο πολύ για τις συνθήκες εργασίας. Τελικά, είναι και αυτή μια καθιερωμένη τεχνική του ελεύθερου εμπορίου. Υπάρχει μεγάλο πλεόνασμα ανθρώπινου δυναμικού και έτσι υποχρεώνουν τους δύτες να εργάζονται κάτω από φριχτές συνθήκες εργασίας και όταν κάποιος πεθαίνει, απλά προσλαμβάνουν άλλους.

Κίνα

Ας μιλήσουμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Κίνα, έναν από τους κύριους εμπορικούς μας εταίρους.

Κατά την διάρκεια της σύσκεψης κορυφής των χωρών της Ασίας της περιοχής του Ειρηνικού, που έγινε στο Σιάτλ (τον Νοέμβριο του 1993), ο Κλίντον ανακοίνωσε ότι θα αρχίζαμε να στέλλουμε περισσότερο εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας στην Κίνα. Αυτό ήταν παραβίαση μιας απαγόρευσης που είχε επιβληθεί για να τιμωρήσει την Κίνα για την ανάμειξη της στην παραγωγή πυρηνικών όπλων. Η εκτελεστική εξουσία αποφάσισε να επανεξετάσει την απαγόρευση, ώστε να μπορούμε να στέλλουμε στην Κίνα πυρηνικούς αντιδραστήρες, δορυφόρους υψηλής τεχνολογίας και υπερυπολογιστές.

Ακριβώς κατά τη διάρκεια αυτής της σύσκεψης κορυφής, μια είδηση εμφανίστηκε στα ψιλά των εφημερίδων. Στην ανθούσα επαρχία Κουανγκντόγκ, που θεωρείται το οικονομικό θαύμα της Κίνας, 81 γυναίκες κήκαν ζωντανές, διότι τις είχαν κλειδώσει σ' ένα εργοστάσιο. Δυο εβδομάδες αργότερα 60 εργάτες βρήκαν το θάνατο σε ένα εργοστάσιο ιδιοκτησίας του Χόνγκ Κόνγκ. Το κινέζικο Υπουργείο Εργασίας ανέφερε ότι 11.000 εργάτες σκοτώθηκαν σε βιομηχανικά ατυχήματα μόνο στους πρώτους μήνες του 1993, διπλάσιοι απ' ό,τι τον προηγούμενο χρόνο.

Αυτού του είδους οι πρακτικές ποτέ δεν ανακινούνται στις συζητήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ έχει προκληθεί μεγάλος σάλος για τη χρησιμοποίηση της εργασίας των φυλακισμένων, από πρωτοσέλιδα άρθρα στους *Times*. Πού έγκειται η διαφορά; Πολύ απλό, η εργασία των φυλακισμένων είναι κρατική επιχείρηση, δεν συνεισφέρει στο ιδιωτικό κέρδος και για την ακρίβεια το υπονομεύει, επειδή ανταγωνίζεται την ιδιωτική βιομηχανία. Αλλά το να κλειδώνεις γυναίκες στα εργοστάσια όπου καίγονται ζωντανές, συνφέρει στο ιδιωτικό κέρδος.

Έτσι, η χρησιμοποίηση της εργασίας των φυλακισμένων αποτελεί καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά δεν υφίσταται το δικαίωμα του να μην καείς ζωντανός. Πρέπει να μεγιστοποιήσουμε το κέρδος. Λόγω αυτού του αζώματος, όλα τα άλλα είναι αναγκαίες συνέπειες.

Ρωσία

Ένας ακροατής ραδιοφώνου: *Θα ήθελα να ρωτήσω για την υποστήριξη των ΗΠΑ προς τον Γιέλτσιν, που στρέφεται εναντίον της δημοκρατίας στη Ρωσία.*

Ο Γιέλτσιν ήταν το σκληρό, αυταρχικό αφεντικό του Κομμουνιστικού Κόμματος στο Σβερντλόφσκ. Έχει συμπεριλάβει στη Κυβέρνησή του παλιούς κομματικούς μισθοφόρους που διαχειρίζονταν τα πράγματα για λογαριασμό του υπό το προγενέστερο σοβιετικό σύστημα. Η Δύση τον υποστηρίζει επειδή είναι αδιάστακτος και διότι είναι πρόθυμος να εφαρμόσει τις λεγόμενες «μεταρρυθμίσεις» (μια εύχητη λέξη).

Αυτές «οι μεταρρυθμίσεις» έχουν σχεδιαστεί για να επαναφέρουν την τέως Σοβιετική Ένωση στο επίπεδο του Τρίτου Κόσμου, στο οποίο βρισκόταν επί πεντακόσια χρόνια πριν την

επανάσταση των μπολσεβίκων. Ο Ψυχρός Πόλεμος διεξήχθη κυρίως λόγω της απαίτησης να επανέλθει αυτή η τεράστια περιοχή του κόσμου - μια περιοχή πρώτων υλών, αγορών και φτηνής εργατικής δύναμης για τη Δύση - στην προγενέστερη κατάστασή της.

Ο Γιέλτσιν ηγείται της ομάδας που προωθεί τις «μεταρρυθμίσεις», άρα είναι «δημοκράτης». Αυτούς ονομάζουμε δημοκράτες σε όλο τον κόσμο, όσους ακολουθούν το δυτικό επιχειρηματικό πρόγραμμα.

Νεκρά παιδιά και εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους

Μετά την επιστροφή σας από ένα πρόσφατο ταξίδι στην Νικαράγουα, μου είχατε πει ότι γίνεται όλο και δυσκολότερο ν' ανακαλύψεις μιά διαφορά μεταξύ οικονομολόγων και γιατρών των Ναζί. Τι εννοούσατε μ' αυτό;

Υπάρχει μια αναφορά της UNESCO (για την οποία δεν είδα να γίνεται καμιά αναφορά στα ΜΜΕ των ΗΠΑ) που υπολογίζει το ανθρώπινο κόστος από τις μεταρρυθμίσεις που επαναφέρουν σιγά-σιγά την ανατολική Ευρώπη στις τάξεις του Τρίτου Κόσμου.

Η UNESCO υπολογίζει ότι πεθαίνουν περίπου 500.000 άνθρωποι ετησίως στη Ρωσία από το 1989, γεγονός που είναι άμεσο αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων, που προέκυψε από την κατάρρευση του συστήματος υγείας, την αύξηση των ασθενειών, την αύξηση του υποσιτισμού κλπ. Τον θάνατο μισού εκατομμυρίου ανθρώπων από τις μεταρρυθμίσεις, τον θεωρούν ένα αρκετά ουσιαστικό επίτευγμα.

Οι αριθμοί είναι παρόμοιοι, αλλά όχι τόσο θλιβεροί, για την υπόλοιπη ανατολική Ευρώπη. Στον Τρίτο Κόσμο, αυτοί οι αριθμοί ξεπερνούν κάθε φαντασία. Για παράδειγμα, μια άλλη

αναφορά της UNESCO υπολογίζει ότι μισό εκατομμύριο παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο στην Αφρική, απλά για να αποπληρωθεί το εξωτερικό χρέος. Πρόσεξε, όχι εξαιτίας του όλου φάσματος των μεταρρυθμίσεων, αλλά απλά και μόνον από τους τόκους του εξωτερικού χρέους των χωρών τους. Υπολογίζεται ότι περίπου 11 εκατομμύρια παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο από εύκολα ιάσιμες ασθένειες, οι περισσότερες από τις οποίες μπορούν να αντιμετωπισθούν με θεραπείες που κοστίζουν μερικά σέντς. Όμως οι οικονομολόγοι μας λένε ότι αν γίνει αυτό, θα διαταραχθούν οι ισορροπίες του συστήματος αγοράς. Αυτό δεν είναι κάτι νέο.

Αυτό μας θυμίζει πολύ τους βρετανούς οικονομολόγους, οι οποίοι κατά τη διάρκεια του λιμού της πατάτας στην Ιρλανδία, στα μέσα του 19ου αιώνα, υπέδειξαν ότι η Ιρλανδία έπρεπε να εξαγει τρόφιμα στην Βρετανία - κάτι που έγινε, κατά τη διάρκεια του λιμού - και ότι δεν θα έπρεπε να της δοθεί βοήθεια σε τρόφιμα, γιατί αυτό θα παραβίαζε τους ιερούς κανόνες της πολιτικής οικονομίας. Αυτές οι πολιτικές, τυγχάνει να έχουν πάντα την αξιοπερίεργη ιδιότητα να ωφελούν τους πλουσίους και να ζημιώνουν τους φτωχούς.*

* ΣτΜ Βλ. Μάραη Μπούκτιν, *Ο Μύθος του Υπερπληθισμού*, εκδόσεις ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ.

ΤΑ ΜΜΕ ΩΣ ΟΡΓΑΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗΣ

Όσοι έχουν πρόσβαση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων και των περιοδικών των διανοούμενων και ελέγχουν το μηχανισμό της εκπαίδευσης, θα μπορούσαν να αναφερθούν ως μια τάξη «κομισάριων». Ιδού η βασική λειτουργία τους: να σχεδιάσουν, διαδώσουν και δημιουργήσουν ένα σύστημα δογμάτων και πεποιθήσεων, τα οποία θα υπονομεύσουν την ανεξάρτητη σκέψη και θα εμποδίσουν την κατανόηση και ανάλυση των διεθνών καταστάσεων και των συνεπειών τους.

Νόαμ Τσόμσκι